

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

(Pr.) *Hitt*
Su

BERÄTTELSE

NUNNAN I LURO KLOSTER

AF
J. O. ÅBERG.

STOCKHOLM,
KARL GUSTAFSSON.

Pris 60 öre.

STOCKHOLM,
JOHN BJÖRKMANS BOKTRYCKERI,
1890.

En vacker sommardag år 1523 vandrade ett åldrigt par, man och hustru, fram på vägen, som leder från hamnplatsen Ekenäs, belägen på yttersta udden af den breda landtungan Vermlandsnäs, hvilken i norr skiljer Venern från Dalbosjön, till Elskilsäters kyrka. Det åldriga paret gick tyst och slutet och tycktes ej det ringaste fästa sig vid den varma och strålande dagen. Det syntes tydligt på deras uppsyn, att de buro på någon sorg.

Först när taket på den lilla kyrkan blef synligt, yttrade gubben Mårten:

»Det är ändock bra bedröfligt med Gertrud.»

Hans hustru, Karin, sneglade förstulet på gubben, men yttrade icke ett enda ord. Detta förtröt Mårten, så att han harmfult utropade:

»Hvarför svarar du inte?»

»Hvad ska' jag säga», inföll gumman snäsigt. »Du har då sådana besynnerliga funderingar, så att jag vet inte hvad jag ska' tro om dig.»

Nu var det gubben Mårtens tur att allvarligare betrakta sin äkta hälft. Och att han fann hennes upptörande något besynnerligt, det bevisade han bäst genom sitt utrop:

»Kors i alla mina dar, du måtte väl ej hålla med flickan, heller!»

Mor Karin gjorde en tvär knyck på nacken då hon svarade:

»Det der begriper jag inte. Bäst är att låta flickan vara för sig sjelf.»

»Jaså du pratar med den tonen» skrek gubben Mårten och stampade häftigt i marken. »Då är jag säker på, att du håller med henne.»

Mor Karin förmådde ej uthärda Mårtens forskande blickar, utan vände sig bort. När han såg detta, fortfor han, under det han blef allt hetare:

»Det är den der Seved i Kerfvinge, som nyss kommit hem från Tyskland, som börjat förleda folket här i trakten, och isynnerhet qvinnorna. Om jag hade honom här, skulle jag nog täppa till munnen på honom, så att han blefve tvungen att hålla inne med det otyg, han förkunnar. Hvad är det också för konster, att icke låta oss få behålla vår gamla religion, som tröstat våra förfäder! Men, jag vill innerligt hoppas, att den helige fadren skall taga i med hårdhandskarne och befordra kättarne till vederbörlig näpst, innan de hinna få fast fot och att — — —.»

»Men», afbröt Karin, som ej längre kunde tåla, »jag har hört sägas, att kung Gösta icke ogerna ser att påfvens makt blir kringskuren och — — —.»

Icke heller Karin fick tala till punkt. Hennes tal blef i sin ordning afbrutet af gubben Mårten:

»Kung Gösta! Det är omöjligt!»

»Jo, så har jag hört.»

»Af hvem?»

En brännande rodnad göt sig öfver mor Karins intallna kinder. Skulle hon yppa sin hemlighet?

»Jag är väl så illa tvungen», tänkte hon, »annars — —.» Hon fullbordade ej sin tankegång, utan yttrade i stället. »Seved i Kerfvinge har talat om det.»

Utan att yttra ett enda ord betraktade Mårten sin äkta hälft med hvassa blickar. Men, till slut bröt det ändock löst.

»Jaså, jaha!» skrek han och svängde med armarne som ett par väderqvarnsvingar. »Kunde just tro, att det skulle gå på det viset, men, vänta du till dess vi hinna fram, då ska' jag nog

tala vid pater Marcus och du vet att han icke är så god att tagas med.»

Samtalet de båda makarne emellan afstannade här. De voro också snart framme vid Eskilsäters kyrka, der en högst fåtalig publik väntade på församlingens katolske prest, den illistige, baksluge och grymme pater Marcus. Denne hade knappt hunnit anlända, förrän Mårten styrde sina steg emot honom. Då han efter ett längre, och delvis häftigt, samtal återvände till den plats, der han lemnat Karin, fann han icke henne. Han sökte förgäfvets öfver hela kyrkogården, men Karin var och förblef borta.

Det var en svår tid, denna brytningsperiod, hvilken här afhandlas. I Tyskland hade den oförfärade Martin Luther börjat uppträda mot de katolska missbruken. Till en början väckte hans predikningar just icke någon särdeles stor uppmärksamhet, men allt eftersom han började att få anhängare, började också munkarne och presterne att draga öronen åt sig och slogo allarm. Den djerfve munken bannlystes, men utan önskad resultat. I stället fick han allt flere anhängare och länge dröjde det icke, förrän desse vågade öppet uppträda mot de påfviske.

Men, icke nog med att denna nya religiösa rörelse vann anhängare i massor inom Tyskland, äfven till andra länder sträckte den sig, och länge dröjde det icke, förrän den hann upp till nordnen. Det var, såsom vi veta de båda smedsönerne, Olaus och Laurentius Petri från Örebro, hvilka förde kunskapen om den nya läran till vårt land. De hade studerat i Wittenberg och der insupit kärlek till lutherdomen. Hemkomne stämde de genast konung Gustaf till sin förmån och stödde sig sedermera under hela sin verksamhet på detta beskydd.

Mäster Olof i korgen, såsom Olaus Petri kallades, var ständigt utsatt för skarpa förföljelser af stockholmspubliken.

Det var munkarne, som uppeggade densamma. Vane vid den katolska gudstjensten med sina braskande ceremonier och predikningarne, som framfördes på latin, tyckte åhörarne, att det var besynnerligt, att från predikstolarne få höra svenska talas. Detta kunde de icke förlika sig med. Luther och hans anhängare voro ej annat än förhårdade brottslingar, hvilkas anseende ej var stort bättre än hedningarnes. Det var alls icke ovanligt, att åhörarne i Stockholms storkyrka, der mäster Olof predikade, ofta reste sig upp i bänkarne och, hvar och en efter sitt förstånd, försökte att gendrifva honom. Detta lyckades dem likväl ej, ty mäster Olof var alla, till och med munkarne, öfverlägsen, i bevisning och så småningom erkändes också öfver allt, att den orädde presten hade fullkomligt rätt i hvad han förkunnade.

En bland dem, som allra först hyllade mäster Olof, var den unge presten Seved, bosatt i Kerfvinge. Först antydningvis började han att vidröra den nya läran, men mötte till en början häftigt motstånd. Småningom började dock folket att fundera öfver om mäster Seved ändå icke hade rätt och snart nog hade han en ej så liten skara anhängare omkring sig. Bland dem var Gertrud en af de första, och länge dröjde det ej, förrän ett mera ömt förhållande uppstod mellan henne och den unge presten. Då hennes föräldrar erhöilo kunskap derom, blefvo de naturligtvis högst förvånade. En prest gifta sig! Sådant hade de aldrig förut hört, ty det var ju förbjudet för de katolske andlige att ingå äktenskap.

Så småningom veknade dock mor Karins sinne och länge dröjde det ej, förrän hon gjorde ett med dottren, det vill säga hyllade den lutherska religionen. Och det var på vägen till Eskilsäters kyrka som Karin så oförhappandes måste bekänna hur det stod till med hennes själstillstånd.

2.

På vägen mellan Kerfvinge och helt nära Dalbosjön låg inuti skogen en ganska hög och med endast några träd bevuxen kulle. Det var på den, som Seved brukade hålla sina föredrag. Denna tillflyktsort hade ännu icke blifvit upptäckt af de katolske, hur mycket de än bemödade sig om att få rätt på den. Pater Marcus hade nästan hvarje dag spejare ute i trakten, men ingen kom på länge att tänka på den lilla kullen i närheten af Kerfvinge.

Men under det gudstjensten pågick i Eskilsäters kyrka, kom det för Märten, att de lutherske möjligen kunnat taga sin tillflykt till den nämnde kullen, och knappt var gudstjensten ändad, förrän han delgaf pater Marcus sina tankar. Denne teg en ganska lång stund obeslutsam. Han viste ej hvad han skulle tro. Slutligen ljusnade hans anlete, och, knäppande med fingrarne, utbrast han:

»Du kan allt ha rätt. Det skadar inte att se efter!»

Han församlade derpå de kyrkbesökande omkring sig ute i friska luften, talade om den katolska kyrkans förträfflighet, dess makt och stora anseende. Och nu hade en obemärkt man, en före detta munk, *vågat* att, fräckt nog, uppträda mot den helige fadren och de af den rena katolska kyrkan en gång för alla antagna bruken! Detta var ju ett öfvermod, som på intet sätt kunde tålas.

Pater Marcus frågade vidare om de församlade och rät-trogne katolikerne som en man ville följa honom för att uppsöka affällingarne. Märten i Ekenäs trodde sig veta hvar de höllo till och han vore villig att genast visa dem vägen.

Ett jubelrop belönade pater Marcus' ord och alla voro genast med om att följa Märten.

Seved i Kerfvinge hade också församlat sine trogne anhängare på den ofvan nämnde kullen. Deras antal var ej synnerligt stort, endast omkring trettio stycken, deribland närmare ett tiotal qvinnor. Och alldenstund de fruktade, att blifva anfallne, hade hvarje man beväpnat sig efter bästa förmåga, samt var fast besluten, att till det yttersta försvara sig.

Bland qvinnorna befann sig, såsom man kan ana, äfven Gertrud. Hela sin första, varma, kärlek hade hon skänkt Seved och hon kände mer än väl, att ingenting skulle kunna förmå henne att svika sitt en gång gifna löfte om trohet.

Gudstjensten hade pågått inemot en timme, då en ny person uppträdde på platsen. Det var Karin, som smugit sig bort från Eskilsätters kyrkogård och nu kom, för att, tillsammans med dottren, öfvervara den lutherska gudstjensten. När Gertrud fick syn på modren, tänkte hon smyga sig undan, alldenstund hon icke riktigt kände till, hvad modren i grund och botten tänkte om den nya läran. Men, Karin hade genast blifvit dottren varse och tog, utan att förut spörja, om hon finge lof dertill, sin plats vid dottrens sida, endast några alnar ifrån den upphöjda plats, på hvilken Seved stod.

Denna plats utgjordes af en stor, ofvantill flat, sten. Och härifrån talade den unga, lutherske, presten med kraftfull stämma till sine åhörare. Och då han sjelf varit katolsk prest, kunde han ju med så starka färger som möjligt skildra de katolska missbruken, munkarnes och presternes lätja, svekfullhet, snikenhet och begär att hålla den stora massan i okunnighetens mörker, för att kyrkan och dess tjenare skulle få så stora egodelar som möjligt. Hans kraftfulla och manliga stämma ljud klar och tydlig öfver den ganska stora mängden, som med skarpt lyssnande öron afhörde det kärnfriska föredraget. Och det syntes tydligt på hvar och en, att predikantens ord utöfvade en mäktig dragningskraft på dem. I synnerhet lyste glädjen och ömheten ur Gertruds ögon.

Just som Seved i Kerfvinge höll på att sluta, genljöd

den omgifvande skogen af ett vildt skrån. De lutherskes gudstjenst slutade genast.

»Store Gud!» utropade Gertrud, störtade fram till Seved och omslöt honom konvulsiviskt med sina armar. »Det är de katolske!»

»Ja, jag ser pater Marcus der borta i uthuggningen af skogen», ifyllo Karin. »Hur ska' det nu gå med oss?»

Blott vi förtrösta på Herrens hjälp, så skall intet ondt vederfaras oss!» inföll Seved.

Katolikerne med pater Marcus och gubben Mårten i spetsen ryckte alltjemt fram under hotande åtbörder. Vål försökte Seved i Kerfvinge att förhindra blodsutgjutelse, men hans ord förklingade ohörda. Midt för sina ögon såg han Gertrud ryckas bort af munken och hur mycket han än försökte hindra det, kom han dock ej fram till den älskade. Af hans folk hade ej så få gått åt och äfven af motståndarne hade flere bitit i gräset.

Så snart pater Marcus såg att han kunde komma undan med sitt byte, kallade han till sig några få förtrogne, och ilade i deras sällskap ned till den ej långt derifrån liggande stranden. Förgäfves stretade Gertrud emot, med våld fördes hon ned i en af de små båtarna, hvilka genast för skarp rodd ilade utåt Dalbosjön ett stycke och derefter styrde kurs på den lilla skärgård, som ligger emellan södra spetsen af Vermlandsnäs och den midt emellan denna spets och Källandsö på vestgötasidan belägna Lurön.

Då gubben Mårten i sin egen tanke blef så fräckt hindrad från att medfölja sin dotter, ändrade han plötsligt sinnelag.

»Jaså, detta var då endast den mening, som pater Marcus hade, då han uppmanade oss att anfälla eder», utbrast han. »O, en sådan karnalje! Hvem följer mig till Lurö och hjälper till att befria min dotter?»

»Jag», utbrast Karin och trädde fram. Bakom henne följde ett halft tjog kraftiga mansgestalter. Sist uppenbarade sig Seved i Kerfvinge.

»Ja, det är godt och väl det», utbrast Mårten. »Det fattas oss likväl båtar. Följen mig därför till Ekenäs, så tror jag nog, att vi der skola erhålla farkoster.»

Detta läto ej de stridslystne säga sig en gång till, ty de brunno af begär att rycka den protestantiska Gertrud ur lurömunkarnes händer.

3.

Ordet kloster betyder egentligen en afstängd plats, och har i denna bemärkelse blifvit nyttjad om munkarnes, eller nunnornas bostäder. De hafva i alla tider varit olika inrättade i olika länder. Under det klostren i Österlandet, åtminstone till en början, bestodo af spridda celler, hvilkas medelpunkt var ett större rum, afsedt för andakt, uppfördes i Vesterlandet gemensamma boningshus för klosterbröderne. Dessa boningshus förlades vanligen på en plats, der de voro bäst skyddade för de verldsliga stormarne och vore dertill denna plats fruktbar och hade att framvisa naturskönhet, då valdes allra helst en sådan. Omkring hela klostret drogs en mur hvilken alltid strängt bevakades af dertill inkom tillsatte personer.

Då kristendomen hann våra trakter blefvo så småningom kloster uppförda äfven här, både i Stockholm och på landsbygden. Somliga voro större, andra mindre. Bland dessa sednare fanns äfven ett litet kloster på den ofvan nämnde Lurön. Det beboddes vid tiden för denna skildring af några cisterciensmunkar under pater Marcus' styrelse. Klostret var delvis förfallet och endast några få rum beboeliga. Af den fordna klostermuren återstodo endast några lemningar och äfven dessa till största delen skräpiga. I en af dem, som vette åt

vester, var den fordna vaktstugan med sin port och gluggen der bredvid belägen. Utanför detta kloster höjde de taggiga Munkstakarne sina hvassa toppar ur vågorna och när de stormiga vestanvindarne jagade Dalbosjöns vatten emot dessa toppar då var det ej godt för seglaren att nalkas desamma. Denna skärgård, som omgifver Lurön på alla sidor, består af omkring ett hundra och femtio små öar, holmar och skär. I vår tid hafva der blifvit uppsatta några små fyrar, med hvilkas tillhjälp seglaren kan finna en trygg väg emellan klipporna, men vid tiden för denna skildring fanns ej någon tillstymmelse till dylika, så framt man ej till dem vill räkna de falska fyrar, som då och då af illasinnade människor upptändes, för att locka andra i förderfvat.

Något afsides från munkarnes rum låg den cell, i hvilken Gertrud blifvit inhyst. Den var förenad med de först nämnda rummen medelst en hvalfgång, som likväl på åtskilliga ställen hade att framvisa ganska betydande remnor.

Att den unga flickan skulle känna den djupaste smärta vid åsynen af detta sitt fängelse, det var naturligt. Och ej bättre blef hon till mods, då hon tänkte på hur värnlös hon var. Hvad skulle ej desse fanatiska munkar kunna företaga sig mot henne, den de så fanatiskt afskydde!

»O, min Gud, rädda mig», bad hon under det våldsamma tårar strömmade utför hennes kinder. »Hvad illa har jag gjort, att jag skall blifva så behandlad?»

I öfvermåttan af sin smärta kastade hon sig ned på den bädd, hon såg i ena hörnet af cellen. Men knappt hade hennes kropp kommit i beröring med densamma, förrän hon rysande for upp igen. Bädden var iskall och fuktig och bestod endast af unken och våt halm. I stället lade sig den unga flickan på en i ett annat hörn befintlig sandhög. Visserligen var äfven der kallt, men ej på långt när så fuktigt, som på halmbädden. Detta gjorde att Gertrud efter en stund insomnade.

Pater Marcus hade aldrig haft något godt rykte om sig på den ort, der han var satt att verka och att, så mycket som möjligt söka hindra den katolska kyrkans fall. Förnämsta orsaken härtill låg i hans orena, rent ut lastbara, lefnad, hvadan ganska få med allvar lyssnade till hans ord. Då han märkte att dessa ej utträttade mycket, tog han sig en annan »käpphäst.» Det hade nemligen kommit till hans kännedom att de lutherska presterne följde den store reformatorns föredöme och togo sig hustrur. Detta uppretade till den grad pater Marcus framför crucifixet svor en dyr ed på att hämnas. Han var ej heller sen, att, så ofta han kunde, låta traktens befolkning få kännedom om det afskyvärda brott, som den nya lärans prester begingo. Till en början väckte denna underrättelse afsky och förbittring och mer än en gång voro de lutherske presterne tvungne, dels att försvara sig med handkraft, dels att fly undan, för att rädda sina lif. Småningom blef dock tillståndet bättre och ej sällan möttes pater Marcus och hans munkar af mer eller mindre kraftigt motstånd. Det var ett dylikt motstånd, som han, såsom vi i det föregående sett, besegrat genom sin oförberedda ankomst till den plats, der Seved i Kerfvinge höll predikan för en svärm trogne, och genom denna öfverrumpling hade det också lyckats honom, att bemäktiga sig Gertrud, hvilken isynnerhet på honom var en nagel i ögat därför att hon gått in på, att genom äktenskapets band förena sig med den lutherske presten.

Aftonen af den dag, under hvars lopp Gertrud blifvit förd till Lurö kloster, sammankallade pater Marcus sine munkar och de få trogne katolske innebyggarna, som varit honom följaktige och yttrade till dem:

»Vi hafva ändteligen fått i vårt våld, ej blott en affällig qvinna, utan äfven en sådan, som, genom giftermål med en kättersk prest, vill förhålla vår heliga kyrka den egendom, som hon skulle förvärfva, ifall presten helighölle celibatet. Ty det

är just derigenom som kyrkan har kunnat blifva så rik. Och såsom I veten, så gifver rikedom makt och — —.»

»Men, detta är ju blott ett enstaka fall», hördes en röst invända.

»Ja, *ännu*», inföll pater Marcus och vände sig mot den djerfve talaren, en bonde från Dofverud, »men, du kan vara säker på, Matts, att, om vi ej på allvar taga i med hårdhandskarne, så skall snart den tiden komma, då kättarne skola sätta sig på våra näsor med all den makt, de kunna åstadkomma, presterne skola i massor giita sig och dymedelst snart obotligt undergräfvat den heliga kyrkans makt och anseende. Nej», fortfor han, under det fanatismens eld glödde i hans ögon, »vi måste böja trädet medan det är ungt. Om några år skall det växa oss öfver hufvudet och då låter det ej böja sig så lätt.»

»Sannt, sannt!» utropade flera röster och Matts i Dofverud var den, som nu skrek mest.

»Nå», fortfor pater Marcus, sedan ropen förklingat, »finns det här ingen, som har något godt råd att gifva?»

Ingen svarade, men alla suto med betänksamt sänkta hufvud. Sedan pater Marcus en stund betraktat dem med till hälften gäckande blickar, utbrast han, i det han reste sig:

»Vi skola i natt hvila ut efter våra mödor. I morgon bittida vill jag besöka vår vackra fange och derefter får jag se hvad som blir att göra.»

4.

Då Gertrud vaknade på morgonen, gnuggade hon sig förvånad i ögonen. Hon visste nemligen ej hvar hon befann sig. Men, snart stod detta klart för henne och hon slog

förskräckt händerne för ansigtet. Hennes belägenhet syntes henne så tröstlös, att hon genast brast i en våldsamt gråt. Småningom stillades den dock af sig sjelf, men hann ej att helt och hållet sluta, förrän dörren öppnades och pater Marcus trädde in.

Vid åsynen af honom for den unga flickan tillbaka som stungen af en orm. Patern gick dock fram till henne och sade med honungslen röst, utan att göra min af att vilja fatta hennes hand:

»Frid vare med dig, min dotter! Den heliga jungfrun och alla helgonen bevare dig!»

Gertrud betraktade några ögonblick stillatigande munken. Det låg till och med ett gäckande smålöje kring hennes läppar, då hon sporde:

»Hvad är det ni säger?»

»Hörde du ej det min dotter?» frågade patern, under det ett inställsamt smil spelade kring hans läppar.

»Jo, nog förnam jag edra ord, men att ni kallade mig eder dotter, det lyssnar jag ej till.»

Det var med synbart trots, som den unga flickan uttalade dessa ord. Detta undgick ej heller pater Marcus, hvadan han, som väl bort vänta sig dylikt, tog ett par steg tillbaka. Det var först efter några minuters besinning som han kunde fortsätta:

»Jag märker, att du trotsar den heliga kyrkan i hvars allena saliggörande lära du är uppfödd, men jag — —.»

»Jag trotsar henne», afbröt Gertrud och rätade stolt upp sin smärta gestalt. »Det finnes väl icke någon religion, som har befordrat och ännu befordrar så många missbruk som den katolska. Till hvad skall aflat tjena, om ej till — —.»

Blossande af vrede afbröt henne pater Marcus:

»Det der har du från affällingen Seved! Bekänn genast!»

»Ja, visst har jag det», svarade Gertrud lugnt. »Och han har sagt mig mycket annat, som gör att jag för ingenting

hyser så stor afsky, som för edra munkpåhitt. Hela deras diktan och traktan gå ut på att hålla människorna i okunnighet och fruktan, på det att de så mycket lättare måtte kunna tillskansa sig makten och roffa till sig och kyrkan den vilseledda och okunniga hopens egodelar. Så har Seved yttrat, och han vet nog hvad han säger. Han gör ej som de katolske presterne och munkarne, bara prata i vädret, när de märka, att de kunna hafva fördel deraf.»

Pater Marcus stod som slagen af åskan. Vål hade han tillförne fått hålla till godo med ganska många hårda ord af protestanterne, men ändå hade ingen vågat säga honom rakt i ansigtet sådana, som Gertrud nu sagt. Snarfyndig var han allmänt känd för att vara, antingen det gällde tal, eller skrift, men, denna gång fann han sig slagen. Dock blott för en kort stund. Sedan han gått ett par varf omkring det lilla rummet och derunder betraktat Gertrud med blickar, som ganska mycket påminde om tigers, röt han med ursinnig stämma:

»Mycken smälek har jag under de två sednaste åren fått uppbära, men aldrig någon så ohöjd och närgången som den, jag fått af dig i dag. Men, vänta du», fortfor han och knöt händerne tätt under den unga flickans näsa, »alla desse eländige kättare skola skoningslöst utrotas från jorden, ty den katolska kyrkan är nog stark, att med ett enda slag lägga alla sina fiender sig till en fotapall. Och med dig skall början göras, det kán du vara säker på, en början som du aldrig kan ana.»

Hur modig Gertrud än var, kunde hon ej återhålla en rysning, då hon betraktade munkens hatfulla drag. Hon återvann dock snart modet och utbrast:

»Mot edra anfall har jag dock ett säkert värn.»

»Du!» skrek pater Marcus och tog ett par steg tillbaka.

Den unga flickan var nära att svara med ett gäckande småleende, men istället sade hon, under det hon ödmjukt böjde hufvudet och knäppte händerne tillsammans öfver bröstet:

»Gud, den allsmäktige, som hatar orätttrådighet, lögn och stöld, han är min beskyddare!»

Ett rått hänskratt bröt fram öfver paterens läppar. En stund betraktade han med tydligt gäckeri sin vackra fånge derpå sade han med hård stämma:

»Jag har föresatt mig att hädanefter med yttersta stränghet behandla hvar och en, som är affällig från den katolska kyrkan. Jag har allra först fått dig i mitt våld och på dig skall jag också tillämpa vår kyrkas allra strängaste straff.»

»Och hvad skulle det straffet heta?» sporde Gertrud retsamt.

Pater Marcus såg den unga flickans försmädligt retsamma uppsyn och blef blossande röd. Det syntes tydligt, att han för ögonblicket ej kunde finna de ord, han sökte efter. Han fann dem likväl till slut.

»Hvad ditt straff skall heta!» utbrast han, under det ett hänskratt gick öfver hans läppar. »Tror, du, att jag skulle vara nog dum att inviga dig deri! Nej, du skall allt få tänka öfver den saken några dagar. Tro icke att du slipper undan — — jo, jo, vänta bara, det finnes *en* omständighet, som kan — — men», afbröt han sjelf för andra gången sitt tal, »om den saken få vi tala, då jag nästa gång kommer hit.»

Och innan den förbluffade Gertrud han yttra ett ord var pater Marcus försvunnen.

5.

Det var blott åtta handfasta karlar, som följt Märten och Seved till Ekenäs. Så snart de kommit dit, framdukade mor Karin genast en riklig måltid, åt hvilken alla gjorde den

aldra största heder, sedan Seved invigt densamma med en kort bön. Bordsamtalet blef också lifligt och rörde sig naturligtvis hufvudsakligen om den ändade striden och Gertruds borttrövande.

»Om vi blott förtrösta på Gud och vår rättvisa sak, så skola vi lyckas», utbrast Seved med full tillförsigt.

»Låt vara», inföll Mårten och blinkade småslugt», men, det behöfves allt två saker till.»

»Hvilka då?» hördes flera stämmor samtidigt spörja.

»Jo, för det första behöfva vi mera beväpnadt folk och för det andra tillräckligt med båtar.»

»Mera beväpnadt folk och tillräckligt med båtar», eftersade den unge presten, under det förvåningen tydligt stod att läsa i hans ansigte.

»Ja», svarade Mårten allvarligt. »Tron I, att munkarne på Lurö skola godvilligt återlemna sitt byte? Nej, dertill känner jag allt för väl pater Marcus. Enda sättet att befria min dotter är att med våld taga henne derifrån.»

»Men, om han dessförinnan hunnit begå något våld mot henne», inföll bonden Sten i Rosenborg, »och hon — —.»

»Det förbjude Gud», afbröt Seved raskt och förtröstansfullt. Derpå höjde han sin resliga gestalt, hvilket var ett tecken till de öfrige, att göra detsamma. Med kraftig stämma upptog han derefter detta af honom sjelf författade enkla lof och alla instämde deri:

Gud, af nåde god,
 gif oss alla mod,
 att ditt namn rätt ära!
 Och vi vele då,
 hvad oss kommer på,
 fruktan för dig bära.

Herre, nedslå ock
 de katolskes flock,

som din' bud förvränga,
och med våld och pock,
eller fagert lock
vägen till dig stänga!

Vi af hjertat dig
tacke innerlig
för det ljus vi vunnit!
Skänk oss nu den lön,
att vår varma bön
vägen till dig funnit!

När denna enkla sång förklingat, höll Seved en kort betraktelse, gående ut på att tydliggöra några af de värsta irrlärorna i den katolska religionen. Längst höll han sig vid aflatskrämeriet, såsom varande en af de värsta styggelserna och han talade med en kraft, som mer än en gång kom hans åhörarens hjertan att glöda af harm och förbittring. Hvem hade tillstadt denna kyrka, att genom sine munkar utdela syndernas förlåtelse för penningar? Var ej detta tillvägagående ett oerhördt brott mot den ende, allgode Guden, utan hvilkens nåd ingen kunde hoppas på att erhålla förlåtelse för sina synder? Hvarför skulle den dödliga menniskan på ett så hänsynslöst sätt söka ingripa i Guds eviga rådslag, hon, som inför altets herre vore så svag och bräcklig, att hon knappt förmådde reda sig sjelf? Vore ej detta en förmätenhet, som, förr eller sednare, skulle blifva bestraffad? Jo, säkerligen. Och man kunde tydligt se, anmärkte talaren, att Guds straffdomar redan börjat komma öfver den katolska kyrkan. Och till att utföra början af dessa straffdomar hade Gud sändt Martin Luther. Denne hade redan gjort god begynnelse med grundvalen; hans lärjungar skulle nog föra hans påbörjade verk till en herrlig seger.

Just som den unge presten uttalade dessa förhoppningsfulla ord, rycktes gårdsgrunden häftigt upp och två unge män

störtade fram, under det de svingade mössorna högt öfver sina hufvud och ropade:

»Vi ha funnit tre stora båtar vid spökhålan!»

Seved jemte de öfrige trängdes omkring budbäranne och Sten i Rosenberg var den förste, som inföll:

»Men, äro de så stora, att de kunna bära oss?»

»Ja, helt säkert», menade den äldste af budbäranne, torparen Per i kyrkbyn.

»Ja, det kan äfven jag ansvara för», bedyrade hans kamrat, prestdrängen Anders.

Ett leende af belåtenhet öfverfor Seveds anlete, då han förnam detta. De gladaste af alla voro dock Märten och hans hustru. Den sist nämnda begärde genast att få medfölja, men Seved gjorde invändningar. Äfven Märten och flere förenade sig med honom, dock utan framgång. Karin hade, med den qvinnorna medfödda envisheten, föresatt sig att följa med. Hon var ju moder och hennes dotter hade råkat i en stor, kanske öofvervinnelig, fara. Skulle det då ej förunnas henne, att medverka till dottrens räddning om den vore möjlig?

Hon hade dock skarpa motståndare både i mannen och den blifvande mågen, och hur tappert hon än kämpade med tungan för sin, i eget tycke, rättvisa sak, måste hon dock till slut gifva vika, isynnerhet när Seved utbrast:

»En sådan färd är ej för qvinnor, mor Karin och dessutom skolen I, utan tvifvel, hindra oss i stället för att vara oss till nytta.»

Och då alla de andre männen högljudt och af synbar öfvertygelse medgafvo detta, fann sig ändteligen Karin i att stanna hemma. Hon hade dock nätt och jemt sett den lilla modiga skaran försvinna på den smala och krokiga gångstig, som ledde till spökhålan, förrän hon omsorgsfullt stängde hemmets dörr och tog vägen åt samma håll, men ej långs gångstigen, utan i stora och små krok, för att ej behöfva sammanträffa med dem, som nyligen nekat henne att följa

med. Härunder hvälfde sig en massa olikartade planer i hennes hufvud och mer än en gång mumlade hon för sig sjelf:

»Jag vill se, hvem som kan hindra mig från att bidraga till min dotters räddning. I den här saken gör jag som jag vill.»

6.

Den sydostligaste udden af Vermlandsnäs heter Näshufden. Vid pass femtio alnar från dess yttersta spets reste sig en temligen hög kulle, delvis tätt bevuxen med tjock skog, delvis kal och stembunden. På södra sidan af kullen var ett hvalf, nätt och jemt så stort, att en vanlig människa kunde gå rak derigenom. Men, innanför detta hvalf utbredde sig en ganska stor håla med rum för minst trettio personer. Detta var den så kallade Spökhålan, vida fruktad af ortens befolkning. Den vidskepelse, som i dessa tider var rådande, och som ännu ej, i vårt upplysta tidevarf, det vill säga under loppet af mer än trehundra år, hunnit lägga sig fullkomligt, vidmakthöll också hos dåtidens folk alla de vidunderliga föreställningar, som man gjorde sig om jettar och troll och framkallade för de ställen, der de troddes grassera, en verklig fasa. Knappt på ljusa dagen vågade man gå förbi, eller ens närma sig, dessa platsér, hur mycket mindre då på natten.

Men en, som ej räddes att till och med bo på sjelfva Spökhålan, det var gamla Inga, gemenligen benämnd Kolar-Inga, emedan hon var enka efter en, några år före denna berättelses början, affiden kolare. Denne hade likväl ej varit bosatt på den nämnda hålan, utan inne i sjelfva tjocka skogen. Ett par veckor efter hans död hade Inga, som hatade men-

niskorna, flyttat till Spökhålan och här fick hon åtminstone vara fredad för besök.

Döm då om hennes förvåning, då hon en afton såg Karin träda in i sin usla koja, genom hvars väggar väder och vind nästan obehindradt hade spelrum!

»Hvad står nu på!» skrek Kolar-Inga och slog förbluffad händerne tillsammans.

»Jag ville bara helsa på dig, eftersom jag var i närheten», svarade Karin med en sorts tvekan och smått förlägen, ty hon visste hur ogerna Inga tog emot besök.

Kolar-Inga, som märkte denna förlägenhet, och som dessutom just då var vid ett jemnförelsevis godt lynne, betraktade Karin forskande några ögonblick och sade derpå:

»Du har bestämdt något annat ärende. Fram med det!»

»Tillåter du det?»

»Hvarför inte?»

Utan att betänka sig många minuter omtalade Karin hvad som nyligen inträffat Kolar-Inga satt en lång stund utan att afgifva något svar och Karin började tro, att hon ej skulle kunna vinna något med sitt besök. Slutligen utbrast Inga till ännu större häpnad för Karin:

»Jaså. Om en timme vill jag följa dig till Lurö.»

»Du!» skrek Karin och sprang upp. »Du?»

Ett småleende, det första på många och långa år, krusade Ingas läppar, då hon svarade:

»Är det så besynnerligt?»

»Ja, jag tycker det verkligen», svarade Karin okonstladt.

»Så-å», menade Kolar-Inga och tog sig om hakan. Efter några minuters besinning utropade hon, under det hennes skrynkliga ansigte förvreds af raseri. »Således känner du ej till den skenheliga nunnan, Aquilina?»

»Nej, men jag har hört henne omtalas.»

»Och inte heller hennes tjensteqvinna, Frida, om möjligt ännu elakare än den förra?»

»Nej.»

I stället för att fortsätta sitt tal började Kolar-Inga att syssla med annat i stugan och snart stod en enkel måltid anrättad. Karin var hungrig och hon åt för den skull med strykande aptit. Sedan den enkla måltiden var inmundigad, sade hon:

»Nu tror jag, att vi begifva oss af.»

»Ne-ej», svarade Kolar-Inga med bestämd röst. »Vi måste vänta till dess presten Seved och hans män kommit fram, ty om de få sigte på oss mellan holmarne, så skola de till äfventyrs tvinga oss, att vända tillbaka, och se, *det vill åtminstone inte jag*», slutade Inga med stark tonvigt på de sista orden.

»Men om vi då ej hinna fram i lagom tid?» sporde Karin tvekande.

»Det ansvarar jag för», menade Inga. »Var du bara lugn. För att fördrifva den timme, som vi hafva på oss, så vill jag berätta för dig sagan om hålan här nere. Den känner du väl inte till?»

»Nej. Nog har jag hört något, men ej allt.»

Kolar-Ingas berättelse hade, uttryckt med andra ord än hennes egna, följande lydelse:

I Eskilsäters kyrkby fanns under brytningsperioden mellan hedendom och kristendom en bildskön flicka, hvilkens namn var Botvida. Hon var vida beryktad för sin skönhet. Många sökte hennes ynnest och kärlek, men blott den unge fiskaren Sverker hade lyckats vinna dem.

På den tiden grasserade ännu trollen och gjorde ganska mycken förargelse. En råande, som fått syn på Botvida, hade fattat en lidelsefull kärlek till henne, och beslöt, att söka vinna henne till sin hustru, kosta hvad det kosta ville. Trollen hade nemligen ej sällan beröring med människorna, liksom dessa äfven äktade vackra trollflickor och trollgossar.

Botvida hade många får att vakta ute på betesmarken. Hennes ende följeslagare der var vallhunden (rattjä). Som hon då en vacker eftermiddag satt ensam der nere i grottan och grubblade och tänkte på Sverker och deras om hösten förestående bröllop, inkom en utmärkt vacker gosse och bad att få hvila sig en stund. Botvida medgaf detta. Efter ett kort samtal i likgiltiga ämnen sporde den okände gossen rent ut om hon ville blifva hans hustru. Botvida nekade naturligtvis genast och då hon yttrade de afvisande orden kom hon att kasta en blick på den trogne vallhunden (rattjä), som så klokt betraktade henne. Många minuter hade emellertid ej förgått, när plötsligt en massa qvinnor inträdde i stugan och, utan att yttra många ord, började kläda Botvida till brud. Den stackars flickan visste knappast hvad hon skulle tänka; det svindlade för hennes ögon, hvilka voro fulla af tårar. Hon såg sig hopplöst förlorad. Under hela tiden satt hunden som fastnaglad på sin plats och hans ögon voro alltjemt fästade på den unga, sorgsna, flickan. Och innan någon viste ordet af, var han försvunnen.

Der hemma suto mor och far i lugn ock talade om sin vackra dotters framtid. Midt under samtalet hörde de någon ifrigt krafsa på stugdörren. Gubben öppnade och till de båda makarnes häpnad rusade vallhunden in. Med höga språng och under oafbrutna tjut visade han till den grad sin oro, att modren slutligen utbrast:

»Det måtte vara fara på färde der ute i marken.»

»Så synes också mig,» inföll gubben.

I detsamma inträdde Sverker i stugan. Då han fått höra hvad det var frågan om, sade han:

»Låtom oss genast skynda ut i marken. Det är bestämdt fara på färde. Rattjä skall visa oss vägen.»

Sagdt och gjordt. Fadren, modren och Sverker skyndade ut och flämtande, med tungan hängande ut ur munnen, sprang vallhunden före dem.

Under tiden hade trollen, ty det var sådana; som inträngt i hålan, redt till bröllopsbordet, dukadt med allehanda kostliga rätter och drycker. I Botvidas hand hade de satt en kostlig och dyrbar bägare, fylld med vin. Just som trollen drucko henne till och den stackars flickan såg sig tvungen att dricka dem till och redan hade lyftat bägaren, hven ett stål öfver grottan. De förskräckta trollen tappade sine bägare, och begåfvo sig hals öfver hufvud ut ur grottan.

Det var den kraft, som stålet säges hafva egt öfver trollen, som åstadkommit denna vilda och brådskande flykt. Vid ankomsten till grottan hade nemligen Botvidas föräldrar, samt hennes trolofvade, genast funnit, att det ej var kristet folk, som huserade der inne. Det var då, som Sverker kastade det stål, hvilket hade den ofvan nämnda följd. Botvida satt ensam qvar och höll i handen bägaren, hvilkens innehåll hon ännu icke hunnit smaka. Detta slogs naturligtvis ut och knappt hade det berört gräset, förrän detta förbrändes. Men den kostbare bägaren skänkte sedan de lycklige älskande till Eskilsäters kyrka, der den länge förvarades.

Men hvarje fredagsnatt, ty det var under en sådan, som ofvan nämnda äfventyr egde rum, hördes derefter i grottan ett väldigt gny, omvexlande med tunga och djupa suckar. Det är trollen, som på detta sätt klaga öfver, att deras säkra byte blef dem undanryckt.

En half timme efter det Kolar-Inga slutat denna sin berättelse, voro de båda qvinnorna på väg till Lurö. Det inbrytande mörkret hindrade dem från att upptäckas.

7.

I början af brytningsperioden var ett litet nunnekloster beläget högt uppe i en af de djupa skogar, som skilja Vermland från Norge. Längre hade traktens innevånare fördrag med nunnorna, oaktadt den sedeslösa lefnad, de förde, men när det gick allt för långt och skandalerna blefvo förvidt kända, sammanrotade sig allmogen och stormade klostret. De förskräckta nunnorna både förgäfves om nåd; alla, utom nunnorna Aquilina och Frida, hvilka under stora svårigheter lyckades rädda sig medelst flykten, blefvo instängda i klostret och der ömkligen innebrända.

Genom dystra skogar och ödemarker, der tillgång till föda ej fanns, ibland på ett par dagar, lyckades de båda kvinnorna att leta sig väg fram till befolkade trakter. Men, hvar de kommo och visade att de voro nunnor, blefvo de obarmhertigt bortkörda, så djupt hade lutherdomen redan slagit sina rötter. Till slut måste de, för att frälsa sina lif, gömma radbandet och rosenkransen och på mer än ett ställe voro de tvungna att deltaga i den lutherska gudstjensten. Med hvilka känslor kan man väl begripa.

En mörk höstafton stannade de, uppgifna af trötthet och hungrande, på sydligaste punkten af Vermlandsnäs. Framför dem brusade Venern och bakom dem lågo de stugor, i hvilka de förgäfves sökt erhålla skydd mot ovädret. Under ett par på kant stående större stenar funno de slutligen det skydd mot ovädret, som nekades dem af människorna. Och der lågo de stackars kvinnorna, skälvande af köld, ända till dess morgonen inbröt. Ej underligt då, att de inom sig sjelfva svuro en dyr ed på att ända till det yttersta hämnas på lutheranerne.

Morgonsolen hade ej länge belyst den utanför Vermlandsnäs liggande Lurö skärgård, när Aquilina och Frida lemnade

sitt nattläger. Sedan de en stund letat utefter kusten påträffades slutligen en liten farkost. Utan att bry sig om hvem, som var egare till densamma, lösgjorde de den och begåfvo sig, oakadt sjön ännu gick ganska hög, ut mellan holmarne. Kursen sattes på Lurö kloster.

Nu skall man tro, att pater Marcus och hans munkar blefvo storögde, när de fingo syn på de båda nunnorna. De trodde till en början knappt sina egna ögon. Och hvad skulle de vid Lurö att göra? Följd af några munkar ilade pater Marcus ned till stranden.

»Gif oss en fristad, åtminstone för några dagar?» bad Aquilina.

»Ja, gör det, fromme fader», bad också Frida.

Pater Marcus betänkte sig några minuter, Derpå sade han:

»Hvarifrån kommen I?»

Aquilina berättade så omständligt som möjligt det olycksöde, som förföljt dem och slutade sålunda:

»I finnen alltså, vördige fader, att vi äro tvenne olyckliga qvinnor, som — —.»

»Två martyrer», afbröt pater Marcus med nästan mumlande stämma. Derpå sade han:

»Jag vill inte neka eder skydd. I kunnen stanna qvar.»

Aquilina och Frida läto ej säga sig detta en gång till. Till en början gick allt bra, men småningom började dunkla rykten att utbreda sig i trakten. De voro till en del endast gissningar, men småningom antogo de en mera bestämd form och länge dröjde det ej, förrän traktens befolkning öppet talade om det djupa sedeförderf, som var rådande i Lurö kloster. Och ej heller gjorde pater Marcus någonting för att söka vederlägga de ganska fula och för klostret så djupt förklenande ryktena.

»Jag sätter mig vida öfver det der», svarade han under en försmädlig axelryckning, då någon gjorde honom uppmärksam på de gängse ryktena.

»Men, de antaga en allt mera bestämd form»

»Bah, hvad gör det! Vårt stånd gör, att vi äro höjda öfver alla misstankar. Dessutom», fortfor han under det hans läppar föraktligt krökte sig, »är det väl endast de usle kättarne, som utspridt dessa lögner om oss!»

»Åh, jag har nog hört fromme katoliker grufva sig öfver, att — —.»

Pater Marcus bleknade märkbart, dock endast för en liten stund. Den honom medfödda fräckheten tog snart ut sin rätt och han yttrade, under det han beledsagade sina ord med ett gäckande gapskratt:

»Det skadar ej, att Lurö kloster låter tala om sig. Det kloster, som ej gör det, är snart invigdt åt glömskan. Inga egodelar skola tillfalla detsamma och ej heller några välsignelser från den helige fadren. All vår makt måste för den skull ligga derpå, att vi så mycket, som möjligt är, söka att stoppa de pratsjukes munnen till. Jag måste tala med Aquilina.»

Och med dessa ord lemnade han den förbluffade och frispråkige klosterbrodren för att tala med syster Aquilina. Hvad som förehades mellan henne och patern kom aldrig till verdens kännedom, men ett par dagar derefter erhöll Gertrud besök af den listiga qvinnan, som med all den inställsamhet, som var henne möjlig, försökte att inverka på den unga flickan. Gertrud genomskådade likväl inom kort syster Aquilinas mening, och gaf henne därför så undvikande svar som möjligt var, och det oaktadt hon mer än tydligt såg, att dessa gingo katolskan ganska djupt till hjertat.

En dryg timme pinade Aquilina den unga flickan och när hon slutligen gick, kunde Gertrud andas lättare. Knappt hade Aquilina stängt dörren, förrän Gertrud knäppte händerne tillhoppa öfver bröstet och bad länge och af sitt innersta hjerta. Efter bönen kände hon sig så förunderligt styrkt, att hon förhoppningsfullt utropade:

»Komme nu hvad som helst! Jag fruktar ingenting, bara jag slipper möta den otäcke munken!»

Ack, hon visste ej, att den listiga nunnan var vida farligare än pater Marcus!

8.

De tre farkosterne, på hvilka Seved och hans följeslagare gjorde sin färd ut till Lurö, voro ganska goda sjöbåtar och rymde mera folk, än man i början trott. De voro äfven så pass grundgående, att det ej skulle blifva svårt att med dem smyga sig alldeles in på holmarne, något, som var nödvändigt för att ej blifva upptäckta.

Mörkret, som till slut föll på, var så tjockt i följd af den plötsligt uppstigande dimman, att båtarnes utkikar ej kunde se många alnar framför hvar sin farkost. I den, som gick i spetsen, och der Seved befann sig, hölls utkik af Mårten. Hur mycket han än vid afresan skrutit med sina goda och skarpa ögon, så kommo de här likväl till korta.

»Försigtigt, försigtigt», utbrast han med så lågmäld stämma, att den nätt och jemt hördes till farkostens akter. Det är — —.»

Mårten hann ej uttala meningen, förrän kölens skrapande mot stenbotten tillkännagaf, att fara var på färde. Några minuter föringo, hvarunder Seved så omsorgsfullt som möjligt undersökte farkosten. På en lång stund kunde han ej upptäcka något oroväckande, men slutligen hördes han halfhögt frammumla denna mening:

»Det är visst inte så helt med båten, som jag tror. Mig tyckes det som om — —.»

»Sjunker den?» hördes en röst från aktern.

»Nej, så farligt är det nog inte.»

Seved hade nätt och jemt hunnit uttala denna mening förrän en annan stämma från båtens midt, rent ut yttrade:

»Jag känner hur vattnet gått mig öfver fötterne.»

Dessa ord åstadkommo en ej ringa förvirring. Förgäfves bemödade sig den unge presten att lugna sinnena. Tanken på, att döden i vågorna skulle vara oundviklig hade till den grad förvirrat sinnena, att den ene efter den andre försigtigt begaf sig ut i vattnet. Fast mark uppnåddes snart. De siste, som lemrade farkosten, voro Seved och Mårten och de hade nätt och jemt hunnit den fasta marken, förrän båten sjönk. De öfrige två båtarne lyckades att oskadade komma in till den fasta marken. Var den blott en liten klippa eller någon ordentlig holme? I följd af dimman och mörkret var det omöjligt att nu afgöra detta, ty ingen vågade sig ut på ströftåg af fruktan för att plötsligt försvinna i djupet. De måste därför taga det säkra för det osäkra och stanna kvar till dess morgonen grydde, eller dimman skingrade sig. Denna låg emellertid kvar lika tät och kylande hela natten och gjorde fördenskull vistelsen på den okända platsen allt annat än behaglig. Seved gjorde därför med berömvärdt nit allt, hvad han kunde, för att hålla sine olyckskamrater vid friskt mod och han biträdades ifrigt deri af Mårten, prästdrängen Anders och Sten i Rosenberg. Per i kyrkbyn hörde till de klenmodigaste.

Ändteligen ljusnade det en smula och dimman skingrade sig så småningom. Sedan Mårten, som bland alla bäst kände till skärgården, sett sig noga omkring en stund, utbrast han:

»Lyckan har stått oss bi. Vi hafva landat på Luröns nordligaste udde. Klostret ligger ej långt härifrån och vi måste därför ännu iakttaga stor försigtighet, så framt det ej är meningen, att genast anfalla detsamma.»

Ganska många stämmor höjde sig för detta förslag. Den eljest försigtige Sten i Rosenberg yttrade:

Jag röstar för, att vi genast följa Mårtens råd.»

»Af hvad orsak?» sporde Seved.

»Jo, därför att munkarne annars kunna ana oråd och begifva sig undan. Vi äro ju också nog starke, att kunna våga ett anfall när som helst.»

»Samnt», inföll den unge presten fundersamt, »men jag håller ändock före, att vi göra klokast i att ännu något avakta tiden, åtminstone ett par dagar. Ju mera de blifva invigda i säkerheten, desto lättare skall det blifva för oss, att — —.»

»Men, min stackars dotter», afbröt Mårten bekymrad.

Seved tröstade honom med dessa ord:

»Vi skola hoppas att den rättvise Guden håller sin skyldande hand öfver henne. Låtom oss innerligt bedja honom derom.»

Hela skaran föll på knä och blottade sina hufvud, hvar på Seved i en varm bön nedkallade den Högstes beskydd öfver Gertrud. Stärkte af bönen togo de modige kämparne derefter itu med att tillreda sina tillfälliga lägerplatser, dem de förlade inuti det närbelägna tjocka skogsbrynet, der vedhuggarens yxor ännu ej verkställt sina härjningar och der de alltså kunde vara i temligen god säkerhet.

Sedan de första förberedelserna voro öfver, utsände Seved genast kunskapare, för att taga närmare reda på belägenheten och tillståndet i trakten. De anbefalldes dock att iakttaga den yttersta försigtighet, ty en aldrig så liten ovarsamhet kunde fördertva allt.

»Jag känner ej så väl till farleden», yttrade Karin, som rodde den lilla farkosten af alla de krafter, hon var mäktig, »och jag — —.»

»Men, jag känner hvart enda skär och hvarje holme här»,

afbröt Kolar-Inga. »Ro du bara på och lyd noga mina befallningar.»

Karin svarade endast med en stum nickning och tog kraftigare tag. Det var en märkvärdig kraft, som den gamla qvinnan hade i sina armar. Det var väl också tanken på den stora fara, i hvilken dottren sväfvade, som gaf rodderskan större krafter än vanligt. Svetten lackade från hennes panna och bröstet höjde sig som en blåsbälg. Men, ingen trötthet förmärktes. Hennes dystra sinne klarnade istället, allt eftersom den lilla farkosten, styrd af Kolar-Ingas kraftiga hand, gled fram mellan de små öarne och skären och närmade sig sitt mål. Till slut uppstämde hon med ömsom klagande, ömsom glad, stämma denna sång, hvilken ofta sjöngs der och hvar i bygderne, till tröst mot de katolskes förföljelser:

Fast himlen är dyster
och kulen och grå,
jag bär ingen fruktan, —
thy vet jag ändå,
att Herren min lefver.

När stormarne ryta
och böljorna gå
med fräsande kammar —
thy vet jag ändå,
att Herren min lefver.

Han tänker på stora,
han tänker på små,
Och skyddar oss alla —
thy vet jag ändå,
att Herren min lefver.

Hur innerligt ljufvigt
den hamnen att nå,

der efter all oro
 man hvila kan få
 hos Herren, som lefver.

Karin hade nätt och jemt hunnit sluta sista versen, förrän Kolar-Inga genast tog om den. De båda kvinnornas röster tonade så klart ut i rymden och de kände med sig sjelfva när de slutat, att »Herren, som lefver», åtminstone till en del höll sin beskyddande hand öfver dem.

»Sakta rodden», befalldes slutligen Inga, då en af de små holmarne, som ligga längs östra stranden af Lurön, höjde sin delvis skogbeväxta topp öfver vattenytan. Här vilja vi lägga till och jag tror, att vi der borta skola kunna vara i säkerhet till dess det blir vår tur att framträda.»

»Gud gifve att du spådde sannt», inföll Karin, under det hon fromt knäppte båda händerne öfver bröstet.

»Jag hyser godt hopp derom. Du hittar väl vägen till klostret?»

»Jag har varit der blott två gånger.»

»Då har jag varit der en gång mer än du», utbrast Kolar-Inga. Och hon fortfor efter några minuters eftersinnande. »Dock är ju ön icke så stor, att det ej skall gå för sig att hitta fram till målet och — —.»

»I annat fall torde kanske någon händelse inträffa, som hjälper oss förr, än vi ana», afbröt Karin med tröstande tillförsigt.

Kolar-Inga besvarade ej dessa ord af den enkla orsaken att hon måste hafva hela sin uppmärksamhet fäst på styrandet af farkosten, alldenstund vattnet fram till holmen var besädt med en stor mängd under- och öfvervattensklippor. Tack vare den ömsesidiga försigtigheten gick dock färden lyckligt. De båda kvinnorna stannade, för säkerhetens skull, kvar i båten öfver natten.

9.

Fastän Lurö kloster var ett af de minsta i Norden, hade det likväl, ända in i den tid, som här åsyftas, samma inredning, som utmärkte de vesterländska klostren. Der funnos nemligen ej allenast den åt gårdsplanen öppna och omkring densamma löpande korgången, utan äfven refektoriet (matsalen), hvilket äfven fick tjena till samlingsrum, samt samtalsrummet. Likasom annorstädes voro cellerne äfven här belägna i öfre våningen. Från desse celler lupo gångar fram till den i byggnades östra sida liggande klosterkyrkan. I motsatts till de större klostren var det på Lurö för fattigt att hålla sig med särskildt bibliotek och skolsal. De få bokliga arbeten, som funnos, hade pater Marcus fövarade i sitt rum.

Det rum, som Aquilina och Frida bebodde, låg i närheten af pater Marcus' bostad och stod i förbindelse med densamma medelst en smal hvalfgång, som äfven om dagarne var höljd i ett ogenomträngligt mörker. Endast då någon af dörrarne vid gångens ändar öppnades kom en svag ljusning för några ögonblick i densamma.

Tvenne aftnar före den, under hvars lopp Seved och hans män så oförmodadt anlände till norra spetsen af Lurö, hade pater Marcus låtit hemta Gertrud till det lilla refektoriet. Der voro förut samlade ett par af de mest fanatiska munkarne, jemte Aquilina och Frida.

När Gertrud trädde in i det af en rykande oljelampa dunkelt belysta refektoriet, studsade hon till en början tillbaka och pressade händerne ganska hårdt mot det våldsamt bulande hjertat. Hon anade nemligen, att hon skulle blifva hårdt och oförsonligt ansatt och det framgick äfven af de hatfulla blickar, som Aquilina och pater Marcus kastade på henne.

Den pinsamma tystnaden vid Gertruds inträdande varade en god stund. Härunder hade likväl den unga flickan tid nog att ännu en gång öfvertänka den sorgliga belägenhet, hon råkat uti, samt till en del besluta sig för hvad hon skulle göra. Omsider bröts tystnaden af pater Marcus med denna fråga:

»Det är då sannt, att du tillhör kättarleden?»

Efter ett par minuters tystnad svarade Gertrud:

»Hvad ni menar med kättare, det vet jag ej, men att jag öfvergått till den lutherska läran, det erkänner jag, och det vet ni äfven sjelf, utan att hafva behöft fråga mig derom. Det är ju af den orsaken, som jag blifvit hitförd.»

Den öppenhjertighet, med hvilken Gertrud talade, slog till en början både munkar och nunnor med häpenhet, ty de trodde, att deras inquisitoriska uppträdande skulle, om just icke förstumma, så dock förvirra henne. Den som först bröt den pinsamma tystnaden, var Aquilina. Förgrymmad skrek hon:

»Och så har det kommit till vår känedom att du är nog fräck att vilja äkta den affällige presten' Seved, och det tvärt emot vår kyrkas lära?»

»Men, icke enligt den kyrka, jag tillhör», svarade Gertrud lugnt.» Luther har — —.»

»Nämn ej denne usle och förtappade varelse!» afbröt Aquilina och stampade våldsamt i golvet. »Mätte bålets flammor här i denna värld förtära hans kropp, såsom det gick med hans föregångare, Johan Huss, och måtte hans själ i all evighet få lida skärseldens allra gräsligaste qval, utan något hopp om mildring och — —.»

»Ja måtte det så gånga alle kättare», afbröt den icke mindre fanatiska Frida, under det hon ifrigt lät radbandets kulor löpa mellan fingrarne. Hon gick äfven fram till Gertrud och framräckte till henne ett litet krucifix med anmaning, att hon skulle kyssa detsamma.

Den unga flickan gjorde dock en stum, afvärfande, åtbörd och sköt nunnan åt sidan.

»Nå, så vare äfven du förbannad till helvetets eld», ropade Frida ursinnigt och skulle rusat på Gertrud, om ej en af munkarne i detsamma fört henne åt sidan med ett:

»Icke ännu. Hennes qval äro ännu ej bestämda.»

Utan att begära lof satte sig den stackars flickan, uppskakad som hon var, på en närstående bänk.

»Stig upp!» röt pater Marcus. »Här får ingen kätterska sitta.»

»Men, jag är så trött.»

»Åh, tröttare kommer du nog att blifva», sade Aquilina hånande. »Lyd nu pater Marcus.»

Men, Gertrud rörde sig ej från sin plats.

»Res upp henne», befallde nu patern de tvenne munkarne.

»Behöfves ej», svarade den unga flickan stolt, när munkarne närmade sig. »Jag kan nog stiga upp sjelfmant.»

»Du vill alltså icke återgå till den allena saliggörande katolska kyrkans sköte?» fortsatte pater Marcus sitt förhör.

Utan en enda minuts betänkande svarade Gertrud:

»Nej, det förbjuder mig mitt samvete.»

»Bah, samvete! Hvad har du för samvete?» utbrast pater Marcus hånfullt. »Hade du haft något samvete, skulle du ej hafva utträdt ur vår heliga kyrka. Nu vill jag i närvaro af detta råd, som eger att dömma i Guds sak, gifva dig tolf timmars betänketid. Har du ej, när denna tid är tilländalupen, afsvurit din kätterska tro, så får du se, hvad som väntar dig. För bort henne!»

Gertrud ville gerna tala, men tungan nekade att göra tjenst. Blek som om dödens hand berört hennes kinder följde hon de båda munkarne, hvilka under upprepade smädelser återförde henne till sin trånga cell. Då hon hörde dörren stängas föll hon ned på den hårda britsen och dolde ansigtet i händerne, under det hennes kropp skakades af konvulsiviska ryckningar och hennes skälfvande läppar ofta uttalade det kära namnet:

»Seved!»

Midnatten hade inbrutit. I klostret rådde en tystnad, som då och då afbröts af vindens susning i träden och ugglans »klä-hvitt!» Blott en enda person vakade och det var pater Marcus. Hans inre var i fullständigt uppror. Och hvarför?

Enligt den tidens åskådningssätt fick ej en munk, eller nunna, hafva snart sagt menskliga känslor hvad den jordiska kärleken anginge. De hade i och med afläggandet af klosterlöftena, svurit att helt och hållet egna sig åt det himmelska. Men, den menskliga naturen plägar ej låta drifva gäck med sig. Fastor och späkningar borde väl, tycker man, göra sitt till för att bevara kroppen ren och obesmittad af denna syndiga värld, men i stället verkade de alldeles motsatsen, åtminstone på pater Marcus.

Redan vid första åsynen af Gertrud hade han fattats af en brinnande kärlek till henne. Väl försökte han att kufva sina begär, men fåfängt. De blefvo honom snart allt för öfvermäktiga och han glömde sig slutligen ända derhän, att han en dag formligen förklarade henne sin kärlek. Hvad den unga flickan skulle svara, kan man nogsamnt begripa, likaså den harm och vrede, som intog munken, då han på detta sätt såg sig tillbakasatt. Och när han sedan fick veta att Gertrud älskade den lutherske presten Seved, i huru hög grad ökades ej då hans vrede mot henne! Att han blifvit förbigången, det kunde han ej smälta. Det var, i hans tycke, det gräsligaste hån, han varit utsatt för. Kräfde ej detta hämnd?

Det var på denna hämnd, som pater Marcus tänkte, der han under den tysta natten gick fram och tillbaka i sitt rum. Hvilka qval skulle han kunna uttänka för att riktigt pina den unga flickan? Nu hade han henne ändteligen i sitt våld och nu skulle han ej släppa henne så lätt.

Sakta öppnade han dörren och lyssnade utåt korridoren. Icke det minsta ljud hördes. Smygande som en katt på sitt rof, begaf han sig till den cell, Gertrud bebodde. Innan han trädde in, lyssnade han en god stund vid dörren. För en lätt tryckning af hans hand gick den upp, men knappt hade detta skett, förrän han möttes af ett anskri inifrån rummet och Gertrud, som af ångest och fruktan ej vågade kläda af sig, störtade upp från den hårda träbritten, hon hvilat uppå. Vid skenet af den rykande oljelampan hade hon nemligen genast känt igen sin ihärdige förföljare, pater Marcus.

Denne afkastade genast den skenhelighetens mask, han tillförne burit och yttrade, i det ett hånleende spelade kring hans läppar:

»Nu, eller aldrig måste du blifva min!»

Denna utgjutelse återgaf den unga flickan genast all hennes besinning. Hon svarade utan den ringaste tvekan:

»Aldrig.»

»Ha, ha, ha, vi få väl se, hvem som är starkast, du eller jag!»

Och med dessa ord afkastade pater Marcus den vida kappan. I gördeln kring hans midja glänste en dolk med rikt inlagdt fäste.

Vid åsynen här af tog Gertrud ett par steg tillbaka. Hon bäfvade för hvad, som komma skulle, ty hon hade ofta hört Seved omtala den bofaktighet, lömskhet, och fanatism, som voro kännetecknande för den tidens munkar. En tyst och innerlig bön gick öfver den stackars flickans läppar.

Pater Marcus, som märkte att han i sin hetsighet förgått sig, slog genast in på en annan ton.

»Du står emot din egen lycka», yttrade han med inställsam röst och trädde närmare den unga flickan.

Gertrud drog sig förskräckt tillbaka, utan att kunna yttra ett enda ord. Denna tystnad tog pater Marcus för ett halft medgifvande och blef därför ännu djerfvare.

»Du vet ännu icke hvilken lycka jag kan beskära dig, blott du ej flyr mig», utbrast han, »Rikedom skall blifva dig i högsta måtto beskärd, och — —.»

»Kom mig ej närmare!» afbröt Gertrud med beslutsamhet i ord och åtbörder, »jag afskyr er mest af allt på jorden!»

»Bara munväder», inföll munken hånfullt. »Så bruka alltid qvinnorna säga, när de till en början ej vilja gifva med sig. Jag vet likväl ett sätt att tämja dig.»

Med dessa ord ryckte han den unga flickan ännu närmare in på lifvet. Han utsträckte sina armar för att omfamna Gertrud, men erhöll istället af hennes hand en så kraftig örfil, att han tumlade ett par steg tillbaka. Detta mottagande hade han icke väntat sig och det kom för resten så oförmodadt, att han icke hann sätta sig till motvärn. Han blef äfven så flat, att han på en lång stund ej kunde yttra ett enda ord. Då han slutligen kom till besinning, fann han Gertrud stående framför sig med en lång bräda i båda händerne. Denna bräda hade hon lösryckt från den skrangliga britsen. Den unga flickans utseende var dessutom så hotfullt, att pater Marcus ofrivilligt ryggade tillbaka. Han vågade sig ej vidare på den unga flickan, ty han var, såsom alla skurkar, af en feg natur. Hötande åt henne, yttrade han, under det han drog sig mot dörren:

»Vänta, du! Ännu har jag ej gifvit mig. I detta kloster gömmas pinoverktyg, hvilka ännu aldrig någon kunnat motstå. Innan solen i morgon gått ned skall du få göra en föga angenäm bekantskap med desamma.»

Och innan Gertrud hann yttra ett enda ord, försvann pater Marcus.

11.

De två spejarne, som Seved utskickat, voro synnerligt öfvade skogsströfvare. Den ene var drängen Jens i Afversta, den andre torparen Sven under herregården Säter. En räf, som smyger på sitt rof, kan icke göra detta med mera varsamhet, än de båda drängarne. De hade också ett ingalunda vanligt rof i kikaren.

Ej blott den stembundna marken, utan äfven den der och hvar täta och af vidsträckta snår uppfyllda skogen voro dem till ej ringa hinder. Mången gång snafvade de öfver spetsiga stenar och sårade fötterne och lika ofta insnärjde de sig i buskarnes hvassa grenar, hvarigenom deras händer äfven erhööll blodiga märken. Men, dessa missöden kunde ej hindra dem i deras framträngande. De tvärtom eggade dem ännu mera.

»Hör du, Jöns», utbrast Sven, när de kommo så nära klostret, att de tydligt kunde se dess grå murar skymta fram mellan träden, »hvad är det der för en person, som smyger fram der borta?»

»Hvar?»

»Der, till höger om ingångsporten. Ser du inte den der — —.»

»Ah, det är ju tjocke Niklas, portvakten, vet jag! Känner du inte igen honom?»

»Nej, jag har förut inte sett honom mera än en enda gång, och då som allra hastigast. Han lär ju vara en listig krabat, har jag hört sägas och svår att locka i fällan?»

»Det beror på hur man tager det. I vanligaste fall är han svår att ta's med, men, jag känner hans svagaste sida och vi ska' nu försöka, om det inte ska' kunna lyckas oss att få honom i vårt våld. Skulle allt vara ett herrligt byte. Lyd mig bara och gör som jag.»

Då Jöns uttalade dessa ord började han att på händer och fötter sakta krypa framåt mot det ställe, der portvakten Niklas säffligt gick och petade med sin bössa i buskarne. På ett afstånd från honom af vid pass hundra fot kröp han, åtföljd af Sven, in i ett vidsträckt buskage, der han först varsam och sedan allt högre och djerfvare började, förvillande likt, härma orrens locktoner.

Från sitt gömställe kunde de båda listige drängarne tydligt iakttaga Niklas' rörelser. Först sågo de honom förvånad lyfta upp hufvudet en smula och lyssna med en mine, som sade så mycket som: »Är det väl möjligt», men då locktonerna blefvo mera klara och bestämda, reste han hufvudet ännu högre, den förvånade blicken öfvergick till en triumferande och med bössan färdig till att skjuta, smög han sig fram mot snåret, under det hans små ögon tindrade af fröjd och hans tjocka läppar frammumlade dessa ord:

»Ah, orrstek! Men, hur skall jag kunna dölja den för pater Marcus skarpa väderkorn? Bah! Dertill blir väl någon utväg, bara jag väl har fogeln i mitt rum.»

»Tänk, om han skjuter hit in, då — —.»

Det var Sven som framkastade dessa ord:

»Har ingen fara. Niklas är nog så erfaren jägare, att han vet, det han först måste hafva sigte på sitt byte, innan han skjuter. Men se, det är just det vi måste förekomma. Kryp du åt den der sidan, så kryper jag åt den andra. När vi sedan få honom midt emellan oss, låter jag höra ett par locktoner, och då närmar du dig honom, hvilket ej skall blifva svårt, alldenstund han då skall vända hela sin uppmärksamhet åt den sida, hvarifrån han hör ljuden. Låt mig sedan sköta resten, så skola vi snart hafva öfverlistat tjocke Niklas.»

Denne närmade sig emellertid och koxade rundt omkring med hela ifvern hos en inbiten jägare. Då och då lät han höra en högljudd smackning med tungan, ett bevis på, att

den väntade orrstecken redan, såsom det heter, »vattnades honom i munnen »

Ändteligen hade Niklas portvakt kommit i den mellanhand, som Jöns ville hafva honom. Sven lyssnade med spända örhinnor och till slut förnam han ett rassel, som då någon häftigt slänger undan grenar. Han reste sig för den skull och såg då kamraten från sidan skynda rakt på Niklas. Sven gjorde alldeles samma rörelser.

Men äfven Niklas portvakt hade uppmärksammat det rasslande ljudet.

»Det var ett besynnerligt läte den der orren har», tänkte han, men knappt hade han fullbordat denna tanke, förrän han slog ena handen för ansigtet och uttalade halfhögt. »Här är bestämdt ugglor i mossen.»

Efter dessa ord drog han sig ett par steg tillbaka, men kom ej långt, förrän han hade Jöns och Sven, den ene framom, den andre bakom sig. Att tänka på flykt var icke lönt, ej heller skulle det lyckats honom med sin korpulenta och oviga kropp.

»Hvad är det frågan om?» sporde han därför och höjde i detsamma bössan mot Jöns. »Ha!» utbrast han derpå, »nu förstår jag eder list, men — —.»

Innan Niklas hann tala till punkt, hade Sven med ett språng rusat fram och så kraftigt slagit till den arm, som höll vapnet, att det föll till marken. Lyckligt för de båda drängarne var hanen icke spänd. I annat fall skulle utan tvifvel skottet gått af och allarmerat klostrets innevånare.

Väl sökte Niklas portvakt att göra motstånd, men hur goda krafter han än egde, dukade han likväl snart under. Bunden till händerne, fördes han utan dröjsmål till den plats, der Seveds styrka hade slagit läger.

En half timme derefter spred sig hastigt i klostret den underrättelsen, att Niklas hade försvunnit. Full af oro ledde pater Marcus undersökningarne både inom och utom klostret,

men utan att finna portvakten. Om hans person brydde han sig föga, men se portnycklarne voro ju samtidigt borta och det var denna ledsamma upptäckt, som gjorde att pater Marcus och Aquilina kände sig allt mer och mer oroliga och nedstämda.

12.

Det gick Aquilina hårdt till hjertat, att hon icke, såsom hon ville, kunde böja Gertrud till undergifvenhet. Den elaka nunnan var besjälad af en fanatism, som ej ryggade tillbaka för något medel, vore det än af brottslig art, för att nå sitt mål. Och när det gällde kättare, hur mycket mera skulle ej då ett sådant medel vara tillåtet, ja, till och med berömvärdt och förtjent af saligheten!

Och liktänkande med henne var Frida. Denna qvinna var visserligen blott och bart Aquilinas tjenarinna, men af en lika hatfull natur som denna och understödde henne jemt och samt i hennes illasinnade framfart.

Sedan Aquilina länge och väl öfvertänkt hur hon skulle göra, lät hon kalla Frida till sig. Dessa båda elaka qvinnor öfverlade nu om bästa sättet att vinna sitt mål, den lutherska flickans återgång till den katolska religionen, eller hennes förödmjukande och bestraffning.

»Kan du upptänka något riktigt svårt straff för den äreförgättna flickan?» sporde Aquilina under samtalets gång. »Jag vill ej släppa henne onäpst, det har jag föresatt mig, äfven om jag skulle tvingas att tillgripa hvilket medel som helst.

»Straff!» utbrast Frida, under det hennes läppar drogo sig till ett försmädligt leende. »Straff! Åh, sådana finnes nog. Hvarför skulle vi ej kunna tillgripa sträckbänken?»

Aquilina lutade hufvudet i ena handen. Hon funderade ganska allvarsamt på Fridas förslag. Ibland tyckte hon att det var godt, men så kom, besynnerligt nog, ångern öfver denna förhärdade varelse och en röst i hennes inre ropade så mäktigt, att hon *måste* lyssna till den: »Förhärda ej längre ditt hjerta, ty äfven du skall en gång dömas.»

Det var just denna röst, som i dessa ögonblick satte Aquilinas blod i en häftig svallning.

»Ah», tänkte hon för sig sjelf och började att mäta golfvet med stora steg, »hvad är jag för en stackare! Inga betänkligheter vidare. Du har rätt», fortfor hon, vänd till Frida, »vi måste taga i med hårdhandskarne. Kalla hit pater Marcus.»

Efter några minuter stod den fanatiska munken i Aquilinas rum. Han fick genast del af den elaka nunnans beslut. Till en början ryggade äfven han tillbaka och utbrast:

»Men, hennes skrik skulle kunna — —.»

Pater Marcus fick ej tala till punkt.

»Skrik, skrik,» nära nog skrek Aquilina till. »Har du, vördiga fader, glömt de underjordiska källrarne?»

»Ne-nej», yttrade munken dröjande under det han strök öfver den i kallsvett badande pannan, »jag har ej glömt dem.»

»Nåväl, från dem tränga ej några skrik upp till den yttre verlden.»

»Men», yttrade pater Marcus efter några minuters eftertanke, »hvem vill blifva bödeln?»

På denna fråga svarade Aquilina, under det hennes anletsdrag förvredos på det mest hånfulla sätt:

»Jag vill vara bödeln.»

Det blef en pinsam tystnad i det lilla rummet. Härunder uttryckte Aquilinas blickar det mest gäckande hån och då hon ej erhöll svaret så fort hon hade väntat, sade hon, och lade i detsamma ena handen på munkens axel:

»Jag tror att I blifvit blödig af er, vördige fader. Kan-
ske att flickans vackra ansigte har — —.»

Som stungen af en orm ryckte pater Marcus till och tog
ett par steg tillbaka. Derpå blef hans ansigte purpurrött
och han skrek med en röst, som ilskan gjorde hes och af-
skräckande:

»Låt oss genast hemta henne! Till sträckbänken med den
kätterska flickan!»

Och under de grymmaste och mest hånfulla tillmälen
rycktes den stackars Gertrud upp från sin usla bädd och
släpades ned till ett af de underjordiska, såsom pinorum be-
gagnade, källrarne. Förgäfves grät hon och besvor sine bödlar
att visa barmhertighet, det enda svar, hon fick, var detta:

»Öfvergif din kätterska tro och tag slöjan i detta kloster.
Endast på detta vilkor skall du återfå din frihet.»

Härtill svarade Gertrud icke ett enda ord. De hårdt
sammanbitna tänderne och det sig våldsamt höjande bröstet
talade dock om hvilka smärtor hon led.

»Nej, hvad ser jag», utbrast Mårten i Ekenäs, då Niklas
portvakt fördes fram till honom. »Att jag så snart skulle
återse en gammal bekant, det hade jag aldrig kunnat tro.»

Niklas förstod mer än väl det hån, som låg i Mårtens
helsning och han gaf honom för den skull föga vänliga ögon-
kast. På en lång stund var det omöjligt att få ett enda
ljud öfver portvaktens läppar, men slutligen yttrade han:

»Hvad har jag gjort, eftersom jag skall blifva så illa
behandlad?»

»Illa», eftersade Mårten, »icke hafva vi behandlat dig illa,
ej heller är det vår mening att göra det. Vi vilja blott under-
söka dig.»

Då Niklas förnam detta började han att se orolig ut, hvarjemte han på ett besynnerligt sätt tumlade med händerne i de vida ytterfickorna.

»Du måste hafva något riktigt hemligt på dig», yttrade Mårten hånfullt.

Den öfverraskning, som hittills besjälade portvakten och som i betydlig grad lagt hämsko på hans öfverallt erkända talförmåga, började att småningom gifva med sig.

»Hör du», sade han, vänd till Mårten, den han betraktade med ilskna och hatfulla blickar, »hvarför är jag behandlad på detta sätt? Hvad illa har jag gjort?»

Mårten stod en stund svarslös. Han fann sig dock slutligen och svarade:

»Att du gjordt något illa, det har jag inte sagt, men vi måste dock hafva fatt i dig.»

»Hvarför?»

»Derför att du är portvakt i Lurö kloster. Har du förstått?»

»Nej», svarade Niklas vresigt.

»Nå, då skall du snart förstå. Fram med nycklarne.»

»Hvilka nycklar?» sporde Niklas, under det en färgskiftning flög öfver hans ansigte.

»Alla de nycklar, som du bär på dig, men först och främst portnyckeln.»

Trots sitt beslut att försöka bibehålla sitt lugn, blef portvaktens ansigte dock likblekt, då nycklarne så rent ut affordrades honom. Han nekade naturligtvis, men detta hjälpte honom ej. Väl gjorde han ett energiskt motstånd, men detta endast förvärrade hans sak. Hans fickor undersöktes på det noggrannaste och slutligen hittades i en af de mest fördolda en nyckelknippa, samt en större nyckel.

Då Niklas såg den sist nämnda i Mårtens händer undslapp en djup suck hans bröst.

»Aha, din filur», utbrast Mårten, som noga gifvit akt på Niklas' sinnesstämning, »den här är allt portnyckeln, eller hur?»

Niklas teg.

»Svara öppet och sanningsenligt. Är detta nyckeln till Lurö klosterport?»

Niklas teg fortfarande.

»Jaså, du vill ej svara», menade Mårten. »Nå, då vet jag ett medel att tvinga dig.»

En skälfning skakade portvaktens gestalt.

»Svara!» röt Mårten och stampade i marken. »Svara genast!»

Svaret kom också genast, men det hade denna lydelse:

»Nej!»

Utan att fästa sig härvid, sporde Mårten vidare:

»Har du sett min dotter i klostret?»

»Din dotter, den känner jag ej.»

»Ack, du inpiskade skälm, har du ej varit hemma hos mig i Ekenäs?»

»Jo, nog har jag det, men — — men — —.»

»Hvarför stammar du?» aforöt Mårten strängt. »Fram med sanningen!»

Det är så länge sedan jag var hemma hos dig, att jag ej kommer i håg hur din dotter ser ut.»

»Åter igen en lögn», röt Mårten. Och han fortfor med tillkämpadt lugn:

»Men, du vet väl om någon flicka under de sednaste dagarne blifvit förd till klostret?»

Niklas, som märkte, att han endast skulle förrvärta sin belägenhet, svarade:

»Ja, nog tyckte jag att jag för några dagar sedan observerade en nykommen kvinna.»

»Godt, då veta vi hvad vi hafva att rätta oss efter», utbrast Mårten. »Binden säkert portvakten, ty kommer han undan, så är hela vår plan gjord om intet.»

Trots Niklas' sega motstånd blef han dock bunden till händer och fötter, hvarefter han kastades in i ett närbeläget

busksnår, der han fick sysselsätta sig med sina egna tankar, bäst det honom gitte.

13.

Den första, som vaknade upp ur den temligen obehämliga ställning, hon intagit i båten, var Karin. Sedan hon några minuter sett sig omkring och funnit att båten låg kvar på sin plats väckte hon Kolar-Inga. Denna gnuggade sig yr-vaken i ögonen, gäspade ett par gånger så eftertryckligt, att Karin trodde det hennes mun skulle gå ur led, sträckte snarkande ut sig, der hon låg på botten af farkosten, och sade till slut:

»Det har väl ingenting händt under natten?»

»Hur ska' jag kunna veta det! Jag har sofvit hela tiden.»

»Åh, jag menar att — — jäså, båten ligger kvar, ser jag och ingenting är rördt i honom. Nå, då kunna vi vara lugna. Hvar har du matknytet?»

Efter något besvär framdrog Karin detsamma från en af tofterna och de båda kvinnorna läto sig den enkla måltiden väl smaka. Sedan denna var inmundigad, sade Kolar-Inga:

»Är du rädd, Karin?»

»Rädd! Hvarför spörjer du så?»

Kolar-Inga betänkte sig en stund. Derpå sade hon:

»Jo, ser du, det är på det viset, att vi kanske komma att taga ett nappatag med nunnan Aquilina och hennes tjänstevinna och då — —.»

»Nå, hvad gör det», afbröt mor Karin och framräckte sina af strängt arbete hårdnade och valkiga händer, »tror du inte, att de här skola duga?»

»Jo, jo, de ä' nog bra», menade Inga, »men det beror också på om du kan vara nog försigtig.»

»Hvad menar du?»

»Att du ej pratar i onödan och — —.»

»Håll inne med det der», afbröt Karin, under det en glödande rodnad betäckte hennes kinder vid den anspelning på hennes talträngdhet som Kolar-Inga gjorde. »Men efter som du påstår dig hafva så väl reda på belägenheten här, hur ska' vi på bästa sätt komma in i klostret?»

»Genom den lilla bakporten.»

»Och den känner du till?»

Det var icke utan en viss misstro som Karin gjorde denna fråga. Kolar-Inga märkte tydligt det tvifvel, som stod att läsa i hennes blickar och hon sade för den skull:

»Tror du att jag tanklöst skulle dragit dig in i detta äfventyr, om jag ej visste, att jag skulle kunna reda mig ur detsamma. Låtom oss nu draga upp båten ett stycke och täcka öfver honom med löf och qvistar. Sedan begifva vi oss på väg.»

Kolar-Inga visade ej allenast, att hon till alla delar kände till ön, utan äfven att hon var en van skogsströfverska. På stigar, som Karin ej hade en aning om att de ens funnos till, ehuru hon ganska ofta varit på Lurön, förde hon henne fram till den lilla bakporten. Endast några famnar utanför densamma utbredde sig ett vidsträckt busksnår och i detta gömde sig de båda qvinnorna.

»Ja, Gud vare med oss», bad Karin och knäppte fromt händerne öfver bröstet, »och måtte han äfven beskydda min stackars dotter!»

»Amen», yttrade Kolar-Inga, som hört Karins halfhögt uttalade bön. Och hon fortfor med dämpad röst. »Seved håller ju henne kär och då kan du vara säker på, att ingenting skall kunna uppehålla honom, när det gäller att befria henne. Dessutom har du ju din gubbe med de andre och — —.»

»Ja, ja», afbröt Karin, »vi skola hoppas det bästa.»

Mer än en gång sågo Karin och Inga hur bakporten

öppnades och än ett, än ett annat hufvud tittade fram. Till slut utträdde en gammal käring, såg sig omkring med elaka och lurande blickar och styrde derefter sina steg i riktning mot snåret.

»Passa nu på», hviskade Kolar-Inga.

»Hvad menar du att vi skola göra?»

Istället för att svara, sade Inga med samma tonfall som tillförne.

»Låt mig råda. Tag af hufvudklädet.»

Karin lydde under det den tydligaste förvåning afspeglade sig i hennes drag. Hon vågade ej heller ställa några frågor till Inga, ty hon hade ju lofvat att i allt rätta sig efter henne. Och efter hvad hon hittills kunnat se, hade hon ej behöft ångra, att hon fogat sig efter Kolar-Ingas vilja.

När den gamla klosterkärigen hunnit till den utkant af snåret, der Kolar-Inga låg gömd, sträckte denna försigtigt men hastigt ut högra armen, grep med sina långa fingrar ett säkert tag om käringens venstra arm och ryckte henne blixtnsnabbt in i snåret. Fortare än det här kan beskrivas hade Inga derefter tryckt in Karins hufvudkläde i käringens mun, så att hon ej skulle kunna skrika och nästan lika snabbt gick det för sig att binda henne. Överfallet hade, såsom ofvan nämnts, gått så hastigt för sig, att kärigen knappt nog visste hvar hon befann sig, förrän det var för sent. Hon kunde då icke uttrycka sin vrede annat än medelst blickarne, och hade dessa kunnat döda, skulle det snart varit ute med Karin och Inga.

Efter en stunds väntan smög sig den sist nämnda, som blef allt mera djerf, krypande på händer och fötter, fram mot den lilla bakporten och tryckte på den. Den var öppen, Genast vinkade hon åt Karin. Denna gjorde också, utan dröjsmål, samma manöver som Kolar-Inga och snart stodo de båda djerfva kvinnorna inuti den lilla förstugan. Men, oaktadt den

var kolande mörk tog likväl Inga Karin vid handen och förde henne framåt, under det hon hviskade i hennes öra:

»Var bara lugn, jag känner till gångarne här. Yttra ej ett enda ord, utan följ mig tyst, som om du låge i grafven.»

Karin yttrade ej heller ett enda ord och det ehuru hon var nära att mer än en gång snafva om de usla trappstegen. Att Inga förde henne härs och tvärs genom unkna korridorer, samt upp- och nedför smala, krokiga trappor, det fann hon äfven, men ej ett ljud kom, det oaktadt, öfver hennes läppar. Plötsligt stannade Inga och hviskade:

»Vi skola dröja här en stund.»

»Hvar ä' vi?»

»I ett litet rum, ej långt ifrån nedgången till källrarne — — men — — tyst, jag tycker mig höra liksom ett svagt qvidande och — —.»

»Gode Gud», yttrade Karin med skälfvande stämma, »om det skulle vara Gertrud. Och vid denna förfärliga tanke vacklade hon tillbaka och grep med händerne efter något stöd. Men, hon träffade endast den fuktiga muren.

14.

De nattliga skuggorna började att mer och mer sänka sig öfver nejden. Vinden hade alldeles bortdött och från de sig alltmer sammanskockade molnen började ett fint duggregn. Detta gjorde också, att luften blef mörkare än som annars skulle varit fallet.

Straxt innan den lilla frimodiga skara, som under Mårtens och Seveds anförande föresatt sig att befria Gertrud, eller också sätta till lifvet, bröt upp, lät den unge presten framföra klostrets portvakt till sig.

»Lös hans band», yttrade Seved, »nu kan han ej göra oss något illa.»

Då Niklas blifvit fri, sträckte han på sina lemmar, liksom för att öfvertyga sig om, huruvida han ordentligt hade dem i behåll, eller ej. När han fann, att så var förhållandet, antog han en morskare ställning, än han var van att göra och sporde, i det han satte båda händerne i sidorna och spände sina glämiga ögon ilsket i Seveds ansigte:

»Med hvad rättighet hafven I öfverfallit mig, då jag ej gjort eder något illa?»

»Min vän», yttrade den unge presten med foglig stämma »det är snart ute med edert herravälde här i landet. Den rena, lutherska, läran vinner mer och mer framgång och länge skall det ej dröja, förrän de påfviska villfarelseerna blott äro en saga här. Vänd dig alltså, först som sist, till den religion, som allena förmår skänka hjertat någon tröst och lindring i smärtornas och bekymrens ögonblick. Du skall aldrig — —.»

»Jag en kättare», skrek Niklas portvakt till. »Nej, aldrig!»

Ett hotfullt mummel hördes från de omkring stående, men Seved lyckades dock att lugna deras upprörda känslor, hvarefter han fortfor:

»Vi hafva ej endast flere af rikets upplyste och lärdaste män, utan äfven konung Gösta på vår sida och — —.»

För andra gången blef den unge prestens tal afbrutet af Niklas portvakt, som, lika ilsket som förut, skrek:

»Mätte den helige fadrens förbannelser och skärseldens alla kval blifva beskärda den affällige och kätterske konungen!»

»Ned med honom! Han smädar kung Gösta! Häng honom i närmaste träd! Nej, bind en sten om hans hals och sänk ned honom ute bland skären!»

Så ljödo ropen rundt omkring Niklas portvakt och det var med yttersta möda som den unge presten kunde hindra sine män att slita honom i stycken. Detta lyckades först när Märten tog Seveds parti med dessa ord:

»Det är bäst att vi spara honom till dess han får se hvad som blifver utaf munkarne och nunnorna i klostret. Det är nog troligt att han då mjuknar upp. För resten», fortsatte Märten och höll båda nyckelknipporna och den stora nyckeln öfver hufvudet, »hafva vi ju dessa och behöfva således ej portvaktens hjälp. Vägen fram till klostret hitta vi ju alla och nu skall det ej blifva svårt för oss att vinna inträde dit. Men, för att vara säkra på, att den kanaljen ej löper undan, så föreslår jag, att vi åtminstone bakbinda hans händer. Vi kunna då lättare taga honom fast, om han skulle falla på det orådet att vilja löpa undan.»

»Ja, ja!» skreko alla om hvarandra och Niklas portvakt blef, trots sina försäkringar att ej rymma, bakbunden. Sedan detta var gjordt, kommenderade Seved:

»Nu framåt i Guds namn. Göm nycklarne väl, Märten»

»Endast öfver mitt lik går vägen till dem», svarade Märten i Ekenäs och det syntes tydligt på hans uppsyn att han ämnade hålla ord.

Och med gladt mod och full förtröstan på en god utgång af sitt förehafvande tågade skaran med den aldra största försigtighet fram mot klostret. Märten och Seved gingo i spetsen, Efterst gingo Sven och Jöns, noga vaktande Niklas portvakt.

Förfärliga voro de känslor, som bemäktigade sig den stackars Gertrud, då hon hörde hur den tunga källardörren gnisslade på sina osmorda gångjern. Hon ville skrika, men rösten svek henne; hon ville bedja, men förmågan att sammanhålla tankarne hade hon ej längre kvar. Och när en rökig oljelampa omsider tändes och den unga flickan kastade sina blickar omkring den fuktiga källaren, o, hur fasade hon ej! Skulle denna blifva hennes graf? Skulle hon ej mera få åter-

se det klara solljuset, ej mera få höra vågornas melodiska squalpande, foglarnes jublande sånger och vindens suckan i skogens högstammiga träd? Ack, det fanns ingen, som nu kunde besvara dessa frågor.

Och detta redskap, som stod der så mörkt och afskräckande i ena hörnet af källaren, hvad kunde det vara? En förfärlig aning genombäfvade den unga flickan, då hon såg pater Marcus och Aquilina syssla med det samma och ett förtviflans skri gick öfver hennes bleka läppar. Det var ju den förfärliga sträckbänken, om hvilken hon så många gånger förut hört talas. Skulle hon blifva ett af dess offer?

Hon blef nästan ifrån sina sinnen vid tanken härpå och utan att hon ens visste af det, ljöd det från hennes darrande läppar:

»Fader, moder, Seved, rädda mig!»

»Ha, ha, ha», skrattade pater Marcus, ilsket och hånfullt »skrik du så mycket du orkar, härifrån skall dock ingen höra dina rop.»

»Nej, ingen», repeterade Aquilina, utan att upphöra med sin sysselsättning vid det förfärliga tortyrinstrumentet, i hvilken sysselsättning hon snart fick hjälp af Frida.

Gertrud hade under tiden blifvit lagd på en annan bänk, men med ansigtet så, att hon, så framt hon ej blundade, nödvändigt skulle hafva sträckbänken i sigte. Ett djefvulskt påhitt, men helt och hållet i stil med åskådningssättet hos den tidens inquisiteriske munkar. Det lyckades dem också att mången gång endast dermed skrämma sina offer, så att de, af fruktan för en qvalfull död, kastade sig i deras armar.

Sedan pater Marcus, som för en stund dragit sig tillbaka till en vrå, hvarifrån han hade utsigt öfver hela källaren, en stund lystet och uppmärksamt betraktat Gertruds dödsbleka, men icke därför mindre sköna, ansigte, gick han fram till henne och sade med inställsam och smekande ton:

»Du har nu ditt öde i dina egna händer, mitt barn. Välj nu.»

Gertrud vände ej ens på hufvudet, ty hon igenkände genast paterens röst. Ej heller besvarade hon hans tilltal. Utan att fästa sig dervid, fortfor pater Marcus:

»Du är ännu för ung att dö. Foga dig blott efter vår vilja, så är du fri.»

»Och hur lyder den?» sporde ändteligen Gertrud med bäfvande stämma.

»Du har hört den,»

»Men, jag har glömt den.»

Detta förebar endast den unga flickan för att vinna tid. Det finnes nemligen ögonblick i en människas lif, då hon, trots att hon icke kan se någon räddning, ändock besjålas af ett, om än äfven så svagt, hopp, att räddningen till slut skall komma. Och detta hopp fick Gertrud just i sin nuvarande, nödställda, belägenhet.

»Har du glömt den?» sporde pater Marcus, misstroget.

»Ja.»

»Kanske hon talar sanning», tänkte munken. »Smärtorna och förtviflan öfver hvad som skall komma att vederfaras henne, hafva kanske gjort att hon till en del mistat eftertanken. Nåväl, då vill jag återställa den.»

Halfhögt, liksom fruktade han för att den fanatiska Aquilina skulle höra honom, sade han derpå:

»Om du lofvar att öfverlemna dig åt mig, så skall jag rädda dig.»

Det var med verklig förvåning, blandad med afsky, som Gertrud betraktade honom.

»Har du hört hvad jag sagt?» sporde pater Marcus, då han ej fick det svar, han väntade sig.

»Bort, bort», frampustade den unga flickan. «Skall jag dö, så vill jag dö ren.»

Pater Marcus bet sig harmfult i läppen, då han märkte

att han var genomskådad. Han kunde på en ganska lång stund icke yttra ett enda ord. Slutligen mera hväste, än talade han fram dessa ord:

»Frukta min hämnd. Den skall blifva gruffig och — —.»

Innan pater Marcus hann uttala sin mening, hördes Aquilinas röst:

»Nu är det färdigt.»

Dessa ord besvarades af ett förtviflans anskri från Gertrud, som förgäfvos sökte att lösgöra sig. Aquilina framträdde i detsamma till henne och yttrade endast dessa ord:

»Du har vägrat att afsvärja dina kätterska läror. Derfor skall du dö den qvalfullaste död.»

Med dessa ord gaf hon sina medhjelpare ett tecken. De närmade sig den bänk på hvilken Gertrud låg bunden. Men, just i detsamma grep pater Marcus den ene i armen och skrek:

»Jag hör buller uppifrån!»

Han hade knappt hunnit få sista ordet öfver läpparne, förrän ett jubelrop skallade uppifrån gården, samtidigt med att dörren till källaren slogs upp och Kolar-Inga och Karin störtade in.

15.

Det var en herrlig morgon, då en medelstor båt för fulla segel stack ut från Djurö, belägen ett godt stycke i nordost från Lurö och ungefär midt emellan Vermlandsnäs och Vestgötastranden. Inom båtens relingar befunno sig tvenne personer, två medelålders karlar, väderbitne och med martialiska utseenden.

»Hör du Frans», sade den, som satt vid rodret, under det hans blickar sväfvade hit och dit, än upp till den fullkomligt molnfria himmelen, än upp till farkostens segelyta,

»det skulle inte vara ur vägen, om vi nu i rippet finge oss en duktig 'körare', ty det kunde — —.»

»Inte mig emot, Ludde», afbröt Frans. »Jag tycker att det kännes som om kåren snart skulle komma.

Denna början till samtalet blef här ej längre. De båda männen hade så mycket att sköta med båten, att de helt och hållet glömde bort allt annat. Härunder vilja vi passa på och föreställa dem.

Bland de fiskare, som bebodde den lilla Djurö, intogo Frans och Ludde, en vanlig förkortning af Ludvig, de främsta rummen, ej blott för sin ovanliga hurtighet, utan äfven för de goda och stora egodelar, som de besuto. Skulle någonting uträttas i och för den lilla kommunen. straxt var det de båda nämnde fiskarene. som erhöillo de viktiga uppdragen och så vidt möjligt var, utförde de dem till allmän belåtenhet. Deraf hade de också fått ett så stort f rtroende, att ingen mäktat rubba detsamma.

Men, snart blef det split och tvedrägt i det lilla, hitills så lyckliga samhället. Det började nemligen mer och mer sprida sig underrättelsen om de hvälfningar, som på religionens område gjorde sig gällande i landet. Man talade helt enkelt om, att meningen var att alldeles kullkasta den bestående katolska religionen och afkasta det ok, som påfvedömet lagt på folkets skuldror. Då gick ett gemensamt skri af fasa och förbittring öfver fiskarebefolkningens läppar och då pater Marcus en dag kom öfver till ön, svuro alla att vara sin barndomstro hängifven och att, som en man, stå emot de lutherskes alla försök. Lugnad i detta hänseende afreste pater Marcus från ön, sedan han, efter att hafva gifvit dess innebyggare sin välsignelse, tagit det löfte af dem, att de skulle hålla sig redo att understödja Lurö kloster, ifall någon fräck kättarhand skulle våga utsträckas mot dess helgade murar.

En dag hade Frans och Ludde blifvit väderdrifna till östra stranden af Ver nlandsnäs. Det var med den aldra

största möda, som de kunde rädda sina lif. Utmattade af ansträngningar och den långvariga vistelsen i det kalla vattnet nådde de slutligen den öde stranden, på hvilken de endast med yttersta möda, lyckades uppdraga farkosten. Hvad nu en måltid skulle smaka godt! Men hvar skulle de finna den? Så långt deras syn kunde räcka, voro de ej i stånd till att upptäcka den minsta skymt af någon mensklig boning. Men, de kunde ju ej svälta ihjel. Visst skulle det finnas menniskor i närheten.

För att uppsöka dylika begåfvo de sig uppåt den mörka och tätta skogen. De kunde endast fot för fot släpa sig fram. Slutligen stannade Ludde och grep Frans i armen, under det han med hes röst hviskade:

»Jag hör sorl af menniskor der borta.»

»Jag också», inföll Frans, hvilken ifrigt lyssnat.

»Ska vi gå dit?»

»Ja.»

»Men, om det är kättare?

»Hvad gör det. En beta bröd måtte de väl kunna gifva oss.»

De båda fiskarene gingo närmare och hvad de nu fingo se och höra, det upprörde dem i deras innersta hjertan. Det var Seved, som från en hög sten med klar stämma förkunnade Luthers lära och obarmhertigt angrep de påfviske villfarelserna. Hur svag Ludde än var, hade han mer än en gång för afsigt att rusa fram och taga den djerfve presten i kragen, men den mera lugne Frans höll honom hvarje gång tillbaka.

När den lutherske gudstjensten var slut, skingrades skaran åt alla håll. Just då Seved passerade förbi de nödstälde fiskarene, gaf han dem i förbigåendet en blick. Han studsade genast, då han såg den nöd, som tydligt stod tecknad i deras anleten.

»Hvilka ären I?» sporde han mildt.

Det var med knapp nöd som Frans kunde framstamma namnen.

En timme derefter voro Ludde och Frans omsorgsfullt nedbäddade i hvar sin säng. Sedan de ordentligt fått svettats ut och sofva några timmar, erhöilo de en riklig måltid, hvar- efter de, under många tacksägelse till den unge presten Seved, som ombestyrt allt detta och därför ej ville taga någon betalning, begåfvo de sig på hemvägen. Under hela resan, som nu gick lyckligt, talade de ej ett enda ord, och om deras blickar någon gång möttes, så lästes i dem en viss oro, den de förgäfves sökte dölja för hvarandra.

Deras äfventyr på sjön blef snart bekant, men ej så deras närvaro vid den lutherske gudstjensten. Djuröboarne sågo dock snart, att en besynnerlig förändring försiggått med deras förtroendemän och slogo sina kloka hufvud tillsammans för att söka utfundera orsaken till denna förändring. Då en af dem var nog oklok, att spörja Ludde derom, fick han detta tvära svar:

»Det är en sak, som inte rör er.»

En dag inträdde Frans i Luddes stuga och sade utan omsvep:

»Vet du, jag har ingen ro, förrän jag får komma dit öfver och ännu än gång tacka den vänlige presten.»

Och vid dessa ord nickade han betecknande åt Ludde:

Efter några minuters funderande, sade denne:

»Jag följer dig.»

De gjorde sedermera ej en, utan många färder öfver till Vermlandsnäs och följdén deraf blef, att de en dag, när Djuröbefolkningen var mangrant församlad, började öppet tala om den lutherske lärans företräde framför den katolska, samt skoningslöst, i samma anda som Seved, gissla munkarnes och nunnornas osedliga lefnadssätt.

Att bestörtningen hos åhörarne skulle blifva ofantlig, är naturligt. Till en början kunde de ej säga någonting, så allmänt hade förvåningen betagit dem både tal- och reflektionsförmågan. Men, då slutligen en röst ur hopen kallade dem

för affällingar och kättare, då bröt ovädret löst och det var med nätt nöd som de käcke förkunnarne af den nya läran förmådde rädda sig undan öboarnes raseri.

Men, då så småningom allt flera rykten, angående innevånarnes i Lurö kloster osedliga lefnadssätt började sprida sig öfver till Djurö och då Seved ett par gånger sjelf predikat för öboarne, började dessa att eftersinna, om ej möjligtvis den unge presten kunde hafva rätt, och knappt en månad hade gått till ända, förrän hela befolkningen hade öfvergått till den lutherske läran. Då pater Marcus en tid derefter landade vid Djurö, fick han ett sådant mottagande, att han hals öfver hufvud måste begifva sig derifrån, så framt han ej ville riskera lifvet.

Och hvarför voro nu Ludde och Frans på färd mot Lurön? Hade de må hända ångnat sig och ville uppsöka pater Marcus för att erhålla hans förlåtelse och med detsamma återgå till den påfviske läran?

Vi skola finna förklaringen af deras samtal.

Sedan ändteligen den efterlängttade brisen kommit och Ludde satt säker kurs rakt på Lurö, sade han:

»Du tycker väl att det är besynnerligt, att jag väckte dig så tidigt för att — —.»

»Ja, nog tycker jag det, men jag håller för, att du har någon särskild mening med den här färden.

»Jo, det kan du lita på.»

»Får jag veta den i förväg?»

»Ja, gerna. Hör på ska' du få höra. Sent i går afton kom en liten flicka och bultade mycket ifrigt på min dörr. Till en början brydde jag mig ej om att öppna, men då slagen på dörren blefvo allt ifrigare, tittade jag ut genom fönstret. Och der stod 'Per Pers' Trina och hade ett så ängsligt ut-

seende, att jag sporde henne, om hennes far var sjuk, eller död. 'Nej', svarade Trina, 'men far har skickat mig för att säga, att Gertrud blifvit bortröfvad af pater Marcus och att det ska' blifva ett härnadståg mot Lurö kloster. Och eftersom far trodde att ni, fader Ludde, skulle vilja vara med, så har han skickat mig med denna underrättelse'. Och innan jag hann spörja vidare, var Trina försvunnen. Jag funderade sedan en god stund på hvad jag skulle göra, men ju mera jag tänkte på att den fromme och redlige Seveds trolofvade var i nunnornas våld, desto klarare stod för mig den tanken att vi måste biträda till hennes betrielse. Och det är därför som jag väckt dig. Du har väl vapnen i ordning?»

»Ja», svarade Frans och han fortfor:

»Nu gäller det ändock att så fort som möjligt få tag i Seved och hans män, ty att presten sjelf är med när det gäller att befria sin trolofvade, det är naturligt.»

»Ja, du sade ett ord», menade Ludde. »Dock tror jag att det är bäst att vi öfverlemnar allt åt slumpen.»

»Tror du det?»

»Ja, det är mången gång som den fört mig fram till målet, det kan jag intyga.»

»Om jag får säga min mening,» inföll nu Frans, så är det att vi styra in bland holmarné norr om Lurö. Från den sidan måste ju också Seved komma, eller hur?»

Sedan Ludde en stund betänkt sig, sade han:

»Du har allt rätt, Frans. Ditt förslag är inte så tokigt.»

Kursen ändrades nu en smula och länge dröjde det ej förrän den snabbseglande båten styrde in mellan de norr om Lurö belägna holmarne. Och länge behöfde Ludde och Frans icke heller vänta, förrän de kunde förena sig med Seveds styrka.

När den unge presten varseblef de båda Djuröfiskarene drogo sig hans läppar till ett godt leende och han utbrast:

»Hafven också I kommit för att bjelpa oss:

»Ja», svarade Ludde och Frans på en gång.

»Ett hjertligt tack därför», ljöd prestens stämma. »Guds välsignelse öfver eder!»

16.

Jubelropet från gården uppgafs af Märten och Seveds följeslagare. Knappt hade det hunnit förklinga, då Seved skrek:

»Tag fast portvakten. Han försöker lista sig undan för att varna — —.»

»Ja, tag fast honom», afbröt Märten. Han får ej komma undan!»

Det var naturligt att portvakten ej förmådde komma undan. Väl sprang han så fort han orkade och kunde för de bakbundna händernas skull, och hans tydliga afsigt var att komma undan till en liten sidodörr. Men hans förföljare voro honom för snabba. Han blef slutligen tagen.

Med Seved och Märten i spetsen, stormade skaran mot hufvudingången. En flyende munk blef der tagen och tvingad att yppa hvad som förehades.

»Är det någon, som hittar vägen ner till källrarne?» sporde den unge presten, under det hans kropp skälfdes af den grufligaste ångest.

Ingen svarade. Men då Seved upprepade sin fråga, hördes en stämma:

»Både munken och portvakten måtte väl göra det.»

»Nåväl yttrade», den unge presten och hans röst fick en bård färg, »om I ej visen oss vägen så äro edra lif förverkade.»

Munken och portvakten betraktade hvarandra med oroliga blickar, men ingendera sade ett enda ord.

»Fram med bössorna!» kommenderade Seved.

Munken och portvakten hoppade till.

»Nå, raska tag», ljöd ånyo den unge prestens befallning.
»Vi hafva ingen tid att förlora.»

Munken och Niklas portvakt yttrade ännu ej ett enda ord. Antagligen trodde de, att Seved ej skulle våga göra allvar af sin hotelse.

»Spänn hanarne», ljöd ånyo Seveds kommandorop.

Då skakades munkens och portvaktens gestalter som af frossbrytningar, men ändå gjorde de ej miner af att lyda.

»Lägg an!»

»Jag vill visa er vägen», yttrade nu Niklas portvakt, som var fegare än munken.

»Och äfven jag», sade den sist nämnde, då på en vink af den unge presten, bössmyningarne riktades mot hans bröst.

Seved tog nu munken i kragen och Mårten Niklas portvakt, och så bar det af in i klostret så fort görligt var för de matt flämtande torrvedsstickornas skull.

Att beskrifva den gräsliga förskräckelse, som stod att läsa på Aquilinas och pater Marcus' anleten när de hörde jubelropet uppifrån gården och straxt derpå sågo Kolar-Inga och Karin, lika furier, rusa in i källaren, vore fåfängt. Ja, de voro så förlamade af skräck, att de ej kunde hindra Karin från att i en handvändning lösa dottrens band. Den plötsliga öfverraskningen gjorde att den unga flickan förlorade sansen och måste uppehållas af modern.

Den, som först kom till besinning var Aquilina.

»Gripen de båda qvinnorna!» skrek hon. »De skola också föras till sträckbänken och — —.»

Aquilina fick ej tid att uttala meningen. Rasande störtade sig Kolar-Inga öfver henne, under det hon skrek:

»Här har du lönen för allt det onda, du gjort och för — — —.»

Ej heller Inga fullbordade sin mening, men i stället gräf-

de sig hennes magra fingrar så fast omkring Aquilinas strupe, att nunnan ej kunde göra det ringaste motstånd. Blott ett par rosslingar och nunnan i Lurö kloster hade gått till en annan värld för att der inför den högste aflägga räkenskap för sitt jordiska lif.

När pater Marcus och Frida, hvilka ännu ej återkommit från sin dödliga förskräckelse, märkte hur det gick med Aquilina, störtade den sist nämnda fram till källardörren. Patern deremot rusade fram till Karin, i akt och mening att rycka Gertrud ur hennes händer. Karin försvarade sig hjeltomodigt, men slutligen kände hon hur hennes krafter allt mera aftogo. Då bröt ett anskri fram öfver hennes läppar och det besvarades genast från dörren af ett:

»Låt ingen enda af skurkarne komma undan!»

Som en vansinnig störtade pater Marcus mot dörren. I hans högra hand glänste dolken. Men, just i sjelfva dörröppningen möttes han af Märten och Frans och efter en kort strid, hvarunder Märten erhöll ett par dolkstyng i venstra armen, föll pater Marcus med genomborradt bröst. Men, ännu i dödsminuten förbannade han de lutherske.

Med hvilken glädje Seved och Gertrud skulle återse hvarandra, beböfver ej här beskrivas, ej heller att Märten gerna förlät sin hustru att hon gjort honom emot, då hon, tvärt emot hans vilja begaf sig till den lilla ön. Ty både Märten och Seved, och för resten alla de andra, måste erkänna, att de till största delen hade Kolar-Inga och Karin att tacka för att företaget fick en så god och gynsam utgång.

De, som ej fallit under striden skonades till lifvet. Bland dem befunno sig Niklas portvakt och Frida. De fördes dock öfver till fastlandet och förbjödos, vid lifvets förlust, att deretter vidare beträda Lurö. De försvunno också från trakten och ingen hörde sedermera något om dem.

Det så lyckligt påbörjade befrielseverket fördes under årens lopp segerrikt fram och en af de lutherske prester, som först

gifte sig, var Seved. Nu röntede de ungas äktenskap ej något hinder från Mårtens sida, aldrig helst som han, ej långt efter striden i Lurö kloster, själf öfvergick till den lutherska läran.

Och i och omkring Eskilsäter, der fordom varit split och tvedrägt, rådde derefter endast glädje och endrägt och då kyrkoherdebefattningen i den nämnde församlingen blef ledig, var Seved så godt som själfskrifven dertill. Konung Gustaf, som erhållit underrättelse om hans kraftiga uppträdande gent emot katolicismen, utnämnde honom också till innehafvare af denna syssla.

Och i många år lefde derefter de båda makarne ett lyckligt och fridfullt lif, omgifna af både manliga och qvinliga afkomlingar, hvilka gjorde den kække prestens namn ännu mera äradt och berömdt af kommande slägter.

I deras minne och hågkomst stod också, mera lik en saga, allt eftersom tiden skred fram, berättelsen om Aquilina, nunnan i Lurö kloster och Kolar-Inga, som på ett så verksamt sätt befriade trakten från denna elaka och med rätta atskydda qvinna, hvilkens hela lif hade varit en kedja af dolda och uppenbara brott.

Och Lurö kloster? Det gick så småningom sin undergång till mötes. Ingen hand upphjelpste de allt mera mot sitt fall lutande murarne och nu är endast minnet och sägnerna kvar efter detta på Lurön i fordom timma belägna cistercienserkloster.

got
ter
an.
och
yr-
var
om
not
na

ek-
af-
era

ga.
man
ätt
dda
och

ng
all
rar
er-

